

Pirityiset ry:n toiminnan arviointi kaudella 2014–2022

Loppuraportti 26.3.2025

Benjamin Heikkinen ja Sari Rannanpää

NORDEVAL

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	2
1.1. Arvioinnin tavoite	2
1.2. Arvioinnin toteutus	3
2. Juurevat kylät -strategia	5
2.1. Strategian tavoitteet.....	6
2.2. Strategian toimeenpano.....	7
2.3. Strategian tavoitteiden toteutuminen	26
2.4. Hankehallinto	31
3. Vastaukset arviointikysymyksiin	33
4. Päätelmät ja suositukset	36
5. Lähteet	39
6. Liitteet	40

1. Johdanto

Pirityiset ry (Leader Pirityiset) on Keski-Pohjanmaan paikallinen kehittämissyhistys, jonka toiminta-alue kattaa Kaustisen seutukunnan (Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli) sekä Kokkolan suomenkieliset maaseutualueet (Kälviä, Lohtaja ja Ullava), jotka liittyivät Pirityisten toiminta-alueeseen vuonna 2014.

Leader Pirityiset toteutti ohjelmakaudella 2014–2020 paikallista Juurevat Kylät -kehittämisstrategiaa¹, jonka painopisteet olivat:

1. Osaaminen
2. Yrittäjyys
3. Hyvinvointi
4. Mahdollisuudet

Pirityiset ry:n rahoituskehys ohjelmakaudelle 2014–2020 oli 4 765 000 euroa (EU+valtio+kunta), josta toimintarahan osuus oli 1 048 000 euroa. Siirtymäkaudelle 2021–2022 rahoituskehys hanke- ja yritystukiin oli 500 000 euroa (EU, valtio ja kunta) ja toimintarahaan 125 000 euroa.

Leader Pirityisten rahoituskehys oli ohjelmakauden alussa noin 4,8 miljoonaa euroa julkista rahoitusta (EU+valtio+kunta). Ohjelmakauden aikana rahoitusta myönnettiin 157 hanke- ja yritystuella. Näistä hanketukia oli 102 ja yritystukia 55. Yritystuista 52 kappaletta oli yritysten investointitukia (alatoimenpide 6.4), kaksi Elintarvikkeiden valmistukseen liittyviä (alatoimenpide 4.2) ja yksi perustamistukia (alatoimenpide 6.2). Hanketuista valtaosa kohdistui maaseudun palveluiden ja kylien kehittämiseen (toimenpide 7), erityisesti alatoimenpiteeseen 7.4 maaseudun palvelut (45 hanketta), 7.5 Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit (17) ja 7.6 Kulttuuri- ja luonnonperintö (17). Yhteistyötoimenpiteessä toteutettiin kaksi hanketta. Arviointi koskee toteutuneita hankkeita.

Lisäksi Pirityiset osarahoitti ohjelmakauden aikana 24 alueiden välistä hanketta ohjelmakaudella 2014–2022. kumppaneinaan mm. Rieska-Leader ry, Keskipiste-Leader ry, Aisapari ry, Yhyres ry ja Aktion Österbotten rf. Pirityiset osallistui neljään alueiden väliseen hankkeeseen, joissa toteuttajina toimivat Leader-ryhmät. Näiden ko. omien hankkeiden hallinnoinnista vastasivat Leader Yhyres ry sekä Leader Aktion Österbotten rf. Muiden hallinnoimat hankkeet on rajattu tämän arvioinnin ulkopuolelle.

Leader Pirityiset toteutti ohjelmakauden aikana myös kuusi omaa hanketta, joista kolme oli teemahankkeita (VIRKKU, EESTAAS ja Pienet tarpeet), kaksi kansainvälistä hanketta (Wildlife Experiences ja Youthful Heritage). Yksi hankkeista innosti ITE-taiteeseen (ISSE).

1.1. Arvioinnin tavoite

¹ Leader Pirityiset, Juurevat Kylät paikallinen kehittämisstrategia 2014–2020 <https://pirityiset.fi/wp-content/uploads/2020/10/Strategia20142020.pdf>

Tämän työn tavoitteena oli arvioida Leader Pirityisten paikallisen kehittämisstrategian 2014–2020(-2022) toteutumista ja vaikuttavuutta sekä ohjelmakauden 2014–2020 ja siirtymäkauden 2021–2022 aikana rahoitettujen hankkeiden tuloksia ja vaikuttavuutta sekä hankkeiden vaikutusta hanketoteuttajan omaan toimintaan.

Selvitys kattoi Leader Pirityisten rahoittamat yritystuet, hanketuet, teemahankkeet sekä ryhmän aktivointitoiminnan ja oman toiminnan ohjelmakaudella 2014–2020 sekä siirtymäkaudella 2021–2022.

Arvioinnissa selvitettiin vastauksia seuraaviin arviointikysymyksiin:

Strategian toteutuminen

- Miten Leader -rahoituksella saadut tulokset vastaavat Juurevat kylät -kehittämisstrategiassa 2014–2022 asetettuihin teemoihin, toimenpiteisiin ja tavoitteisiin?
- Miten Pirityiset on onnistunut toiminnassaan edistääkseen strategian toteutumista ja Leader-toiminnan tunnettavuutta alueella?

Hankkeiden vaikutus alueellisesti sekä merkitys hanketoimijan omaan toimintaan

- Millainen on ollut Leader-tuen vaikuttavuus ja merkitys tukea saaneille toimijoille lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?
- Mitä lisäarvoa hanke toi hanketoimijan toimintaan?
- Missä määrin hanke on edistänyt yhteistyötä, tuonut hanketoimijan toimintaan uutta tai parantanut hankkeen toteuttajan toimintaedellytyksiä/ kehittämistyötä?
- Missä määrin hanke on edistänyt osaamista, yrittäjyyttä, hyvinvointia tai mahdollisuuksia?
- Nouseeko kesken jääneistä, alitoteutuneista hankkeista jotain erityistä, joka tulisi ennakoida hankeneuvonnassa/ muussa vaiheessa prosessia?
- Missä määrin Leader -rahoituksella ja -toiminnalla on vahvistettu Pirityisten toiminta-alueen elinvoimaa?
- Mitä pysyviä tai merkittäviä alueellisia vaikutuksia hankkeilla on saatu aikaan?

1.2. Arvioinnin toteutus

Arviointi toteutettiin aikavälillä syyskuu 2024 – helmikuu 2025. Arvioitsijana oli NordEval Oy (Sari Rannanpää ja Benjamin Heikkinen).

Arvioinnin aineisto koostui olemassa olevista dokumenteista (strategia, vuosiraportit, hallituksen itsearviointikyselyt, hankekoosteet sekä muut relevantit selvitykset ja raportit), Pirityisten nettisivuilta löytyvistä tiedoista, seurantatiedoista (poimittu Hyrrästä lokakuussa 2024), haastatteluista ja sähköisistä kyselyistä.

Työ alkoi dokumentti- ja indikaattorianalyysillä, jota syventämään toteutettiin 20 puolistrukturoitua teemahaastattelua aikavälillä lokakuu 2024 – tammikuu 2025. Haastateltaviksi valittiin etenkin sellaisia hanketoteuttajia, jotka olivat saaneet tukea Pirityisiltä useampaan hankkeeseen (7

yhdistystä, 3 yritystä ja 1 oppilaitos). Lisäksi haastateltiin sidosryhmien, kuten kuntien, Kaustisen seutukunnan, naapurialueen Leader-ryhmän ja ELY-keskuksen edustajia (yhteensä 9 haastattelua).

Sähköisillä kyselyillä laajennettiin tiedonkeruuta myös sellaisille tuensaajille, jotka olivat saaneet Pirityisiltä tukea vain kerran tai jotka olivat osallistuneet Pirityisten toteuttamaan teemahankkeeseen. Tuensaajakysely toteutettiin aikavälillä 22.10–12.11.2024 ja sen vastausprosentti oli 33 % (35 vastaajaa). Kysely teemahankkeiden alatoimenpiteiden toteuttajille oli avoinna aikavälillä 22.10–12.11.2024 ja sen vastausprosentti oli 35 % (16 vastaajaa).

Arvioinnin alustavien tulosten perustella järjestettiin tulostyöpaja Pirityiset ry:n hallitukselle 8.2.2025 Kälviällä. Työpajaan osallistui 6 hallituksen jäsentä ja 3 työntekijää. Työpajassa käytiin läpi arvioinnin havainnot ja keskusteltiin niistä.

Kerätty aineisto analysoitiin laadullisten menetelmien ja kuvailevan tilastotieteen avulla. Arvioinnin päätelmät ja suositukset perustuvat koko kerättyyn ja analysoituun aineistoon.

2. Juurevat kylät -strategia

Leader Pirityiset toteutti ohjelmakaudella 2014–2020 Juurevat kylät -paikallista kehittämisstrategiaa. Strategian päätavoitteena oli kehittää alueesta hyvinvoiva, menestyvä yhteisö, jonka voimavara ovat sen asukkaat. Strategiassa oli neljä painopistettä (Osaamista, Yrittäjyyttä, Hyvinvointia ja Mahdollisuuksia). Strategian painopisteitä on avattu tarkemmin kuvassa 1.

Kuva 1. Pirityiset ry:n Juurevat kylät -strategian visualisointi

Osaamista	Yrittäjyyttä	Hyvinvointia	Mahdollisuuksia
Osaamisen lisääminen - Yrittäjyys - Työllistyminen - Ympäristö - Energia - Lähidemokratia - Hyvinvointi - Palvelut - Liiketoiminta - Osallisuus Osaamisen käyttö	Yrittäjyyteen kannustaminen Yrittäjyden kehittäminen - Osaamisen lisääminen johtamiseen, tuotteistamiseen, markkinointiin ja kasvuhakuisuuteen liittyvissä teemoissa - Verkostoitumisen ja yhteistyön lisääminen yrittäjien kesken	Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kasvu Kansalaistoiminnan tukeminen Nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden lisääminen Asuin ympäristön turvallisuuden ja viihtyvyyden lisääminen Hyvinvointia kulttuurin ja liikunnan kautta	Asuin yhteisöjen kehittäminen - Perinnemaisema - Kokoontumistilat - Harrastustilat - Energiaomavaraisuus - Liiketoiminta - Kylätoiminnan kehittäminen

Lähde: Juurevat kylät -paikallinen kehittämisstrategia

Lisäksi strategiassa oli läpileikkaaviksi teemoiksi valittu maaseutuohjelman maaseudun kehittämisen prioriteetit eli osaamisen ja innovatiivisuuden edistäminen sekä sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla.

Strategian kolme keskeisintä tavoitetta olivat elinvoimaiset kylät, pienyrittäjyys ja kulttuuriperintö voimavarana.

Juurevat kylät -strategiassa oli esimerkillisesti otettu huomioon eri ryhmien (naiset, nuoret, maahanmuuttajat) mahdollisuudet. Lisäksi strategiassa oli nostettu esiin kumppanuuksien merkitys esimerkiksi naapurialueiden Leader-ryhmien sekä Keski-Pohjanmaan merkittävimpien TKI-toimijoiden (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Centria-ammattikorkeakoulu, ja Kansanmusiikki-instituutti).

Strategiassa ei ollut erikseen allokoitu rahoitusta hanketyypeittäin (kehittämishankkeet ja yrittäjätuet). Julkisen rahoituksen (EU, valtio ja kunta) allokointi painopisteittäin oli seuraavanlainen:

- Osaamista: 30 %
- Yrittäjyyttä: 30 %
- Hyvinvointia: 25 %
- Mahdollisuuksia: 15 %

2.1. Strategian tavoitteet

Juurevat Kylät -strategiassa oli asetettu tavoitetila vuoteen 2020 mennessä seuraaviin teemoihin:

- Elinvoimaiset kylät
- Osaavat nuoret, toimivat naiset ja voimavaraväestö (=innostuneet ihmiset)
- Vahva pienyrittäjyys
- Elämys- ja hyvinvointitaloudesta elinkeinoja
- Voimakas alkutuotanto
- Elintarvikkeiden jatkojalostus ja luonnonvarojen hyödyntäminen

Näistä tavoitteista oli johdettu kolme keskeisintä tavoitetta, jotka olivat

- Elinvoimaiset kylät (40 % hankkeiden määrästä)
- Vahva pienyrittäjyys (40 hankkeiden määrästä)
- Kulttuuriperintö voimavarana (20 % hankkeiden määrästä)

Tavoitetilojen ja keskeisten tavoitteiden yhteyttä strategian painopisteisiin ei ollut avattu kattavasti, mikä teki strategiasta vaikeasti ymmärrettävän ja osittain epäloogisen. Ryhmän omassa seurannassa tarkasteltiin neljän painopisteen sekä kolmen keskeisimmän tavoitteen toteutumista hankkeiden lukumäärien perusteella sekä painopisteiden osalta myös rahoituksen osalta.

Juurevat kylät-strategiassa oli asetettu määrällisiä tavoitteita koko strategialle sekä laadullisia tavoitteita painopisteille. Osa painopisteiden laadullisista tavoitteista ('mittarit') kuvaili painopisteen oletetun vaikutusketjun, osa puolestaan listasi rahoitettavaa toimintaa. Varsinaisia mittareita tai seurattavia asioita ei sen sijaan ollut määritelty.

- **Osaaminen:** Osaavaan työhön kannustaminen synnyttää uusia työpaikkoja ja yrityksiä, eri väestöryhmien tukeminen tuottaa uusia ideoita, syrjäytymisriski vähenee
- **Yrittäjyys:** Kannustaminen omalla alueella tapahtuvaan yrittäjyyteen lisää sitoutuneisuutta omaan kotiseutuun, alueen kehitettävien ja uusien elinkeinomahdollisuuksien esilletuonti, uusien toimintatapojen ja ideoiden synty
- **Hyvinvointi:** Yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen panostaminen, kaikenikäisten kannustaminen toimintaan mukaan tuottaa uusia näkökantoja ja vähentää syrjäytymistä, kulttuurin ja liikunnan huomioiminen hyvinvointia lisäävänä tekijänä
- **Mahdollisuudet:** Perinnemaiseman vaaliminen, kokoontumistilojen tuoma kylähenki ja aktiivisuus, kylätoiminnan kehittäminen, vapaaehtoistyön korostaminen

Strategian määrälliset tavoitteet rahoitettujen hankkeiden määrään sekä uusiin yrityksiin. On kuitenkin tärkeää huomata, että määrällisiä tavoitteita ei päivitetty ohjelmakauden alussa Leader-ryhmien rahoituskiintiöiden varmistuttua eikä myöskään lisäkiintiön myötä. Näin ollen nämä tavoitteet on määritelty alkuperäisen rahoitushakemuksen mukaan (julkinen rahoitus 4 765 000 euroa).

Määrälliset tavoitteet on listattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Juurevat kylät -strategian määrälliset tavoitteet

Tavoite	Määrä (kpl)	Joista naisten	Joista miesten
Uusia yrityksiä	35	15	10
- Joista maahanmuuttajien	5		
- Joista ikäihmisten ja nuorten	15		
- Joista sosiaalisia yrityksiä	3		
- Joista osuuskuntia	5		
Rahoitettuja hankkeita	250		
- Teemahankkeita	10		
- Yritystukia	105		
- Kansainvälisiä hankkeita	10		
- Alueiden välisiä hankkeita	15		
- Yleishyödyllisiä kehittämishankkeita	70		
Yleishyödyllisiä investointeja	40		

Lähde: Juurevat kylät -paikallinen kehittämisstrategia

2.2. Strategian toimeenpano

Juurevat kylät -strategiaa toteutettiin pääosin Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 toimenpiteiden 7 - Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen ja 6 - Muu yritystoiminta kautta.

Alatoimenpiteittäin tarkasteltuna rahoitusta on kohdistettu eniten alatoimenpiteeseen 7.4 Maaseudun palvelut, jossa on toteutettu kaikkiaan 45 hanketta (29 % hankkeista) ja yhteenlaskettu julkinen tuki on ollut 1 572 397 euroa (35 % rahoituksesta). Toiseksi eniten rahoitusta on alatoimenpiteeseen 6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamiseen ja kehittämiseen, jossa on toteutettu 52 hanketta (33 % hankkeista), joiden yhteenlaskettu julkinen tuki on ollut 632 148 euroa (14 % rahoituksesta).

Hankkeiden määrät ja rahoitus alatoimenpiteittäin on listattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Pirityiset ry:n rahoittamat hankkeet 2014–2022 alatoimenpiteittäin

Koodi	Alatoimenpiteen nimi	Tuettu, kpl	Julkinen tuki yhteensä
1.2	Tiedonvälitys ja esittelytoimet	2	155 827
4.2	Elintarvikkeiden valmistus	2	37 876
6.2	Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen liiketoimintaan	1	6 400
6.4	Investoinnit maatalouden ulkopuoliseen liiketoimintaan	52	660 126
7.0	Teemahankkeiden koordinoitiossa	2	20 100
7.1	Selvitykset ja suunnitelmat	10	493 237
7.2	Pieninfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen	7	257 156
7.4	Maaseudun palvelut	45	1 572 397
7.5	Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit	17	416 678
7.6	Kulttuuri- ja luonnonperintö	17	824 568
16.10	Muut yhteistyöhankkeet	2	112 557
Yhteensä		157	4 556 921

Lähde: Hyrrä

Yritystuet

Leader Pirityiset rahoitti monipuolisesti erilaisia yrityksiä toiminta-alueella. Palveluliiketoimintaa rahoitettiin tukemalla mm. Green Care -hoivamaatiloja, hoitoalan yritystä, hammaslääkäripalveluita, hierontapalveluja, vanhusten avopalvelujen kehittämistä, suksihuoltamoa, autokorjaamoja, hevostilaa sekä kierrätysalan yritystä. Matkailu- ja tapahtuma-aloja tuettiin muutamalla investoinnilla sekä ohjelmapalveluiden kehittämisellä. Huomattavaa on se, että myös maataloutta palvelevaa liiketoimintaa tuettiin useammalla yritystuella (mm. Viljavuustutkimuslaitteinvestointi ja sorkanhoitoteline), samoin kuten maanrakennus- ja metsäpalvelualoja. Puutuotealan yrityksille myönnettiin tukea muun muassa puun sahaus- ja höyläyskoneisiin, tukkivannesahaan sekä puutavaran ulkokuivaushallin rakentamiseen. Myös elintarvikkeiden jalostusta tuettiin marjanjalostusyrityksen investoinneilla.

Valtaosa yritystuista oli investointeja (alatoimenpiteet 6.4 Investoinnit maatalouden ulkopuoliseen liiketoimintaan ja 4.2 Elintarvikkeiden valmistus, tukiprosentti 35). Myönnettyistä yritystuista vain yksi oli perustamistuki (alatoimenpide 6.2 Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen liiketoimintaan, tukiprosentti 100). Pirityiset rahoitti ohjelma- ja siirtymäkauden aikana yhteensä 55 toteutunutta yritystukea. Neljä rahoitettua investointia peruuntui alatoimenpiteen 6.4 alla (julkinen tuki yhteensä 19 975 euroa).

Suurin osa Pirityisten myöntämistä yritystuista (30) oli alle 10 000 euroa julkista tukea. Vain 12 yritystukea oli suurempia kuin 20 000 euroa. Suurin myönnetty yritystuki oli 56 700 euroa ja pienin 2 030 euroa julkista tukea.

Yritystukien keskimääräinen suuruus oli noin 12 943 euroa alatoimenpiteessä 6.4 ja 18 937 euroa alatoimenpiteessä 4.2. Yritystukien maksatusaste oli hyvä, sillä keskimäärin maksatusaste oli 89 %.

Yritysrahoitus ei jakautunut kovinkaan tasaisesti toiminta-alueen kunnille. Kappalemääräisesti eniten yritystukia myönnettiin Kaustiselle (15) ja Veteliin (11), vähiten Halsualle (3) ja Perhoon (4). Siinä missä Vetelin, Toholammin ja Kaustisen tuetut yritykset saivat noin 10 000–11 000 euroa julkista tukea, Perhon keskimääräinen yritystuki oli yli kaksinkertainen ja Kokkolassakin noin 60 % isompi. Lestijärven yritystukien keskikoko oli puolestaan noin 50 % pienempi. Asukasmääriin verrattuna yritystuen määrä oli korkein Lestijärvellä ja alhaisin Kokkolan suomenkielisillä maaseutualueilla, kun taas muissa kunnissa se oli samalla tasolla.

Taulukko 3. Pirityiset ry:n myöntämät yritystuet kunnittain

Kunta	Yritystuki kpl	Julkinen tuki yhteensä (eur)	Yritystukien keskiarvo (euroa / hanke)
Halsua	3	40 783	13 594
Kaustinen	15	178 234	11 882
Kokkola	8	144 540	18 067
Lestijärvi	5	31 828	6 366
Perho	4	97 626	24 406
Toholampi	9	98 786	10 976
Veteli	11	112 606	10 237
Yhteensä	55	704 401	

Lähde: Hyrrä

Pirityiset myönsi yritystukia yrityksille, jotka toimivat yhteensä 34 eri toimialalla. Toimialoista useimmiten tukea myönnettiin moottoriajoneuvojen huoltoon ja korjaukseen (4), eläinlääkintäpalveluihin (3), rakennuspaikan valmistelutyöhön (3) ja mainostoimistoille (3). Rahoitusmäärällisesti eniten tukea saivat yhdistetyt kasvinviljely- ja kotieläintilat, moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus sekä hammaslääkäripalvelut.

Taulukko 4. Pirityiset ry:n myöntämät yritystuet toimialaluokittain

Toimiala	Hanke kpl	Julkinen tuki yhteensä
01500 - Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous (sekatilat)	2	74 101
45201 - Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. renkaat)	4	57 504
86230 - Hammaslääkäripalvelut	1	56 700
86901 - Fysioterapia	2	39 095
47302 - Polttoaineiden vähittäiskauppa automaateista	1	37 737
75000 - Eläinlääkintäpalvelut	3	34 095
88999 - Muut muualla luokittelemattomat sosiaalihuollon avopalvelut	2	30 935
02400 - Metsätaloutta palveleva toiminta	2	29 899
88101 - Kotipalvelut ikääntyneille ja vammaisille	1	29 893
43120 - Rakennuspaikan valmistelutyöt	3	28 105
55300 - Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet	2	22 702
01491 - Turkistarhaus	2	21 980

96040 - Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut	1	21 471
56101 - Ravintolat	2	21 295
85510 - Urheilu- ja liikuntakoulutus	1	20 594
16100 - Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	2	20 107
73111 - Mainostoimistot	3	17 761
71127 - Kone- ja prosessisuunnittelu	2	17 325
26400 - Viihde-elektroniikan valmistus	1	16 445
01620 - Kotieläintaloutta palveleva toiminta	1	14 811
86909 - Muu terveyspalvelu	1	14 254
79900 - Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.	2	11 866
02100 - Metsänhoito	1	11 697
ei tietoa	1	8 494
90020 - Esittäviä taiteita palveleva toiminta	1	7 000
25620 - Metallien työstö	1	6 400
49410 - Tieliikenteen tavarankuljetus	2	5 672
38320 - Lajiteltujen materiaalien kierrätys	1	4 750
33190 - Muiden laitteiden korjaus ja huolto	1	4 015
43220 - Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus	1	3 557
43330 - Lattianpäällystys ja seinien verhoilu	1	3 255
10320 - Hedelmä-, marja- ja kasvismehujen valmistus	1	2 958
93190 - Muu urheilutoiminta	1	2 800
90030 - Taiteellinen luominen	1	2 600
47990 - Muu vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä	1	2 529
Kaikki yhteensä	55	704 401

Lähde: Hyrrä

Leader-ryhmiltä ohjelmakaudella 2014–2020–2022 tukea saaneet hankkeet ja yritystuot raportoivat aikaansaadut tuotokset Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 indikaattoreiden kautta. Vaikka indikaattoreiden tulkintaan liittyy varauksia, ne valottavat kuitenkin hankkeiden tuotoksia määrällisesti. Yritystukien indikaattoreiden osalta kerättiin lähtötaso, tavoite ja toteuma. Taulukossa 5 esitetty 'toteuma %' kertoo, paljonko hanketoteuttajien itse hankkeilleen asettamista tavoitteesta on saavutettu. Tämä luku ei siten huomioi lähtötasoa. Taulukossa 5 esitetty 'muutos' puolestaan kertoo hankkeiden raportoiman toteuman ja hankkeiden lähtötasojen summien erotuksen. 'Muutos %' on saatu jakamalla 'muutos' hankkeiden lähtötasojen summalla. Jokaisen hankkeen kohdalla on käytetty hankkeen alussa asetettua lähtötasoa.

Yritystukihankkeissa tavoitteet on saavutettu indikaattoreiden valossa monilta osin onnistuneesti, mutta osa tavoitetasoista on jäänyt toteutumatta. Tähän saattaa vaikuttaa niin hankkeiden yleinen onnistuminen kuin liian optimistisesti asetetut tavoitetasotkin.

Matkailuhankkeisiin kytkeytyvät kausikäytössä olevat vuodepaikat, majoitusvuorokaudet ja ohjelmapalveluiden asiakasvuorokausia mittaavat indikaattorit ovat toteutuneet täysimääräisesti tai yli tavoitetason. Sen sijaan tavoitellusta ohjelmapalveluiden vierailijamäärästä on saavutettu vain hieman alle puolet. Tukea saaneiden yritysten elinkeinotoiminnan tulos on indikaattoreiden perusteella kasvanut noin kaksi kolmasosaa tavoitellusta määrästä. Tavoitellusta liikevaihdon

määrästä on puolestaan saavutettu 84 %. Näihin, kuten muihinkin indikaattoritoteumiin, vaikuttaa saadun tuen ohella monet muut toimintaympäristötekijät. Yritystukihankkeiden raportoimat indikaattorien yhteenlasketut lähtötasot, tavoitteet ja toteumat sekä niistä johdetut toteumaprosentti, muutos sekä muutosprosentti on esitelty alla taulukossa 5.

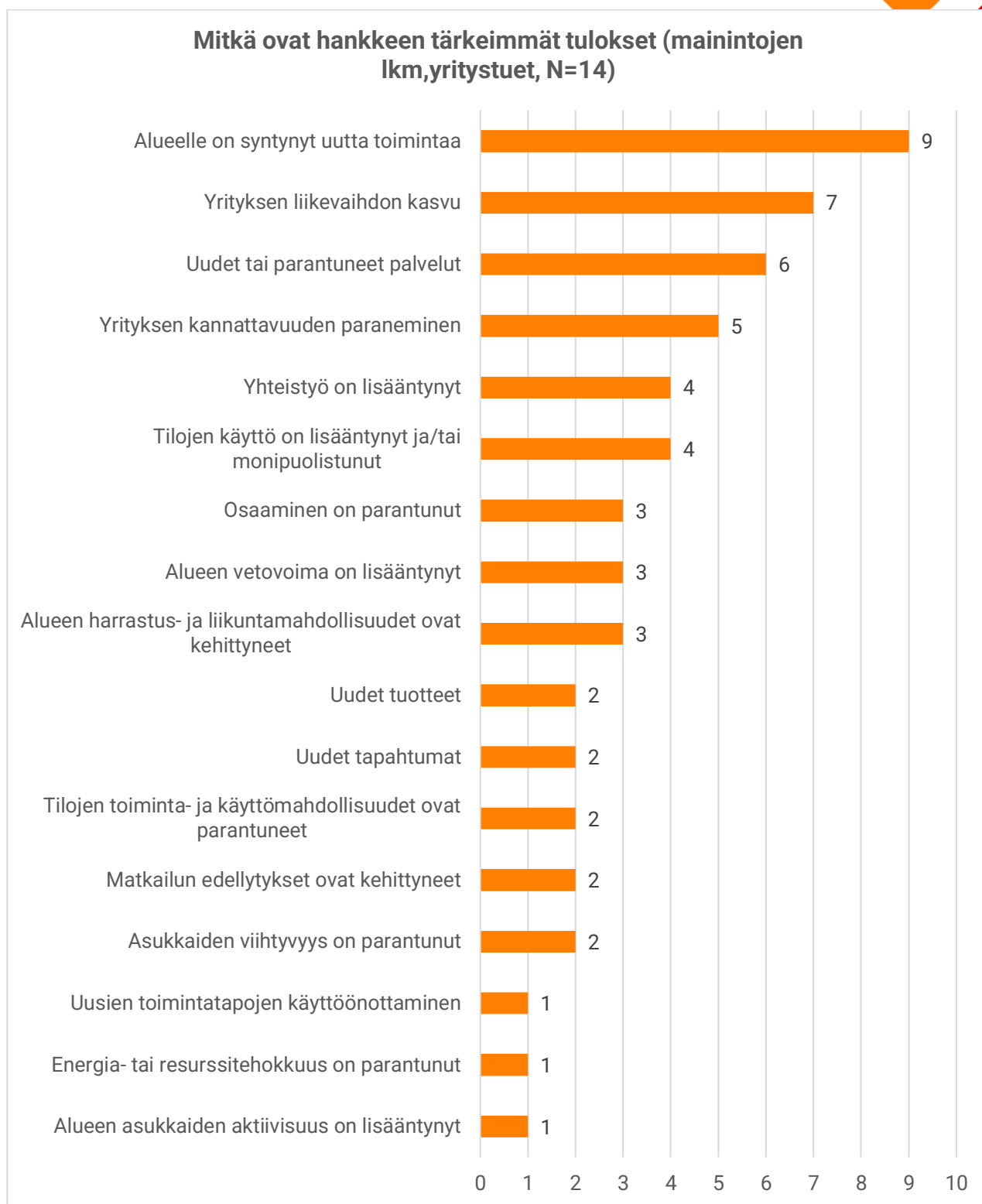
Taulukko 5. Yritystukihankkeiden raportoimat indikaattorituotokset

Indikaattori	Lähtötaso	Tavoite	Toteuma	Toteuma %	Muutos	Muutos %
Elinkeinotoiminnan tulos	656 237	5 270 473	3 626 045	69 %	2 969 807	453 %
Kausikäytössä olevat vuodepaikat	178	460	460	100 %	282	158 %
Liikevaihto	6 015 904	30 319 004	25 316 669	84 %	19 300 765	321 %
Majoitusvuorokaudet	16 700	47 475	49 682	105 %	32 982	197 %
Matkailutuotteet/palvelut	9	34	32	94 %	23	256 %
Ohjelmapalveluiden asiakasvuorokausia	425	1 850	2 600	141 %	2 175	512 %
Ohjelmapalveluiden vierailijoita	6 425	49 775	22 600	45 %	16 175	252 %
Työpaikat, Miehet 29 v. tai yli	42	159	146	92 %	104	248 %
Työpaikat, Miehet alle 29 v.	9	44	34	77 %	25	272 %
Työpaikat, Naiset 29 v. tai yli	25	110	104	95 %	79	316 %
Työpaikat, Naiset alle 29 v.	4	37	24	64 %	20	571 %
Ympärivuotiset vuodepaikat	44	154	154	100 %	110	250 %

Lähde: Hyrrä

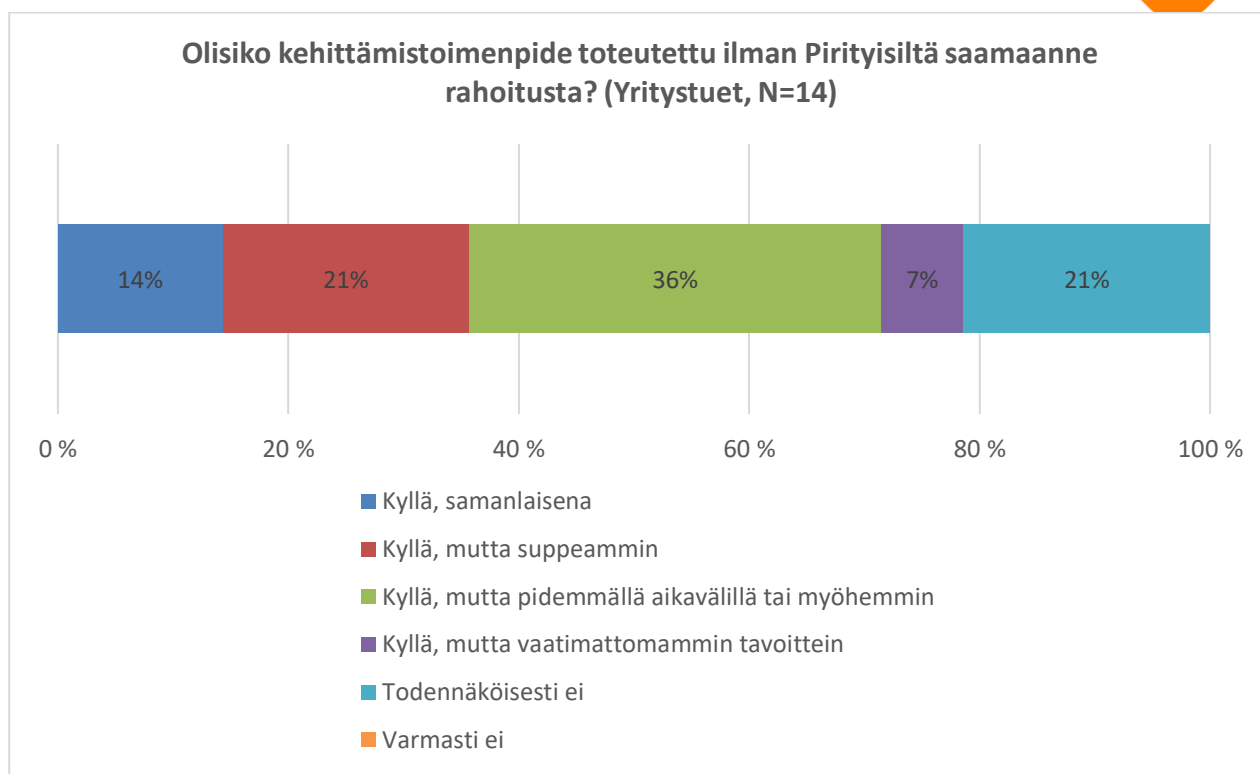
Tuensaajien haastattelujen ja sähköisen kyselyn perusteella voidaan todeta, että yritysten toteuttamat investoinnit ovat tuoneet alueelle uutta toimintaa sekä uusia ja parantuneita palveluita. Tuet ovat vaikuttaneet myös suoraan yritysten liikevaihtoon ja kannattavuuteen sekä yritysten toimintaedellytyksiin. (Kuva 2) Tehtyjen investointien myötä yritykset pystyvät mm. tarjoamaan asiakkailleen kattavampia palveluita ja tehdyt investoinnit ovat luoneet pohjaa yrityksen toiminnan kehittämiseksi.

Kuva 2. Hankkeiden tärkeimmät tulokset, yritystuet. (Hanketoteuttajien kysely)

Lisäksi yritysten saamat tuet ovat myös rohkaisseet yrityksiä toiminnan kehittämiseen ja monipuolistamiseen. Ilman saatua tukea useat yritykset olisivat toteuttaneet investointejaan vasta pidemmällä aikavälillä tai myöhemmin tai suppeampana. Tuensaajat olivat sitä mieltä, että osa investoinneista olisi myös jäänyt kokonaan toteuttamatta ilman Pirityisiltä saatua tukea.

Kuva 3. Rahoituksen vaikutus kehittämistoimiin, yritystuet. (Hanketoteuttajien kysely)

Tukea saaneiden yritysten taloustietojen tarkastelu² osoittaa, että noin kaksi kolmasosaa tukea saaneista yrityksistä on kasvattanut liikevaihtoaan viimeisten kahden kirjanpitovuoden aikana. Samalla aikavälillä kaksi kolmasosaa tukea saaneista yrityksistä on kasvattanut liikevoittoaan. Osa tukea saaneista yrityksistä on kasvanut huomattavasti viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi kaksi tukea saanutta yritystä on kaksinkertaistanut liikevaihtonsa viimeisten kirjanpitovuosien aikana, saavuttaen yli miljoonan euron liikevaihdon. Suurimmalla osalla yrityksistä, joiden liikevaihto on kasvanut, muutos on ollut maltillisempaa.

Hanketuki

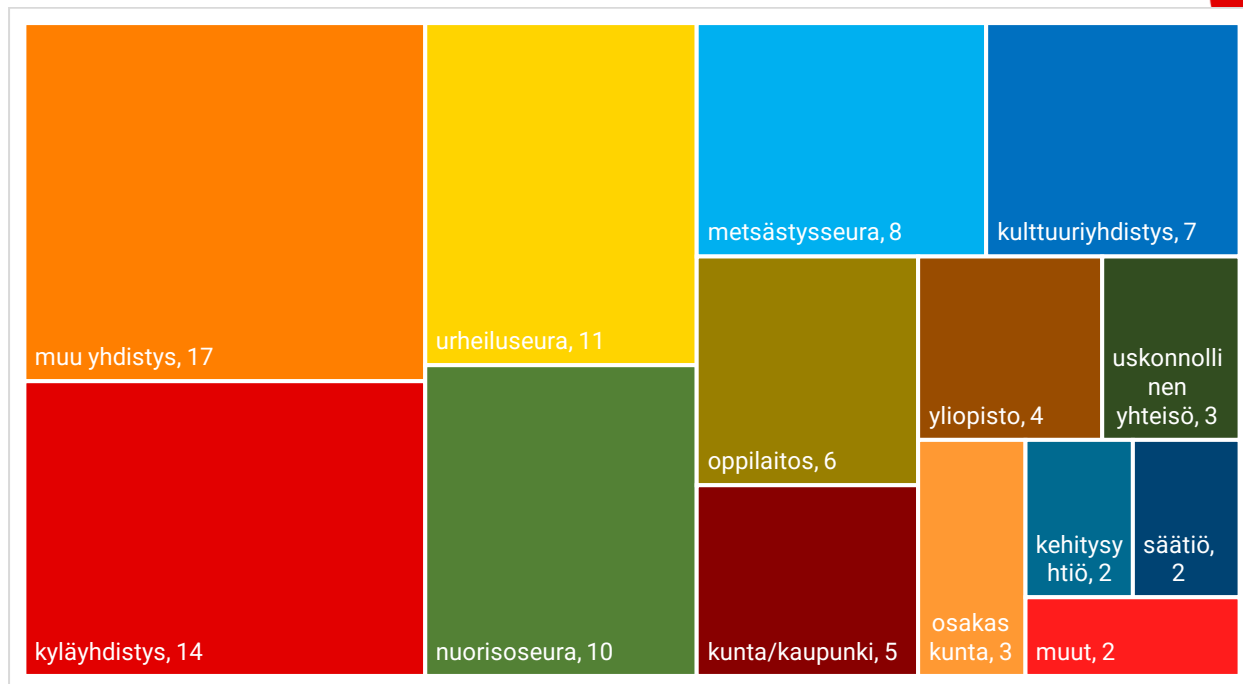
Pirityiset rahoitti ohjelma- ja siirtymäkauden aikana yhteensä 94 toteutunutta kehittämishanketta. Näistä 57 oli investointeja ja 37 kehittämishanketta. Kaksi rahoitettua investointia peruuntui (yksi alatoimenpiteestä 7.2 ja toinen alatoimenpiteestä 7.4, julkinen tuki yhteensä 24 075 euroa). Lisäksi Pirityiset toteutti itse 3 teemahanketta. Näistä kerrotaan tarkemmin raportin osiossa 'Pirityisten omat hankkeet'.

Hanketukien tuensaajina oli runsaasti erilaisia toimijoita. Erityisesti yhdistykset olivat aktiivisia alueen kehittäjiä (kyläyhdistykset 14 hanketta, kulttuuriyhdistykset 7) ja muut yhdistykset 17 hanketta (mm. 4H-yhdistys, Lions Club, vanhempainyhdistys, yrittäjäyhdistys, palomiesyhdistys, Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys). Näiden lisäksi alueen urheiluseurat toteuttivat 11 hanketta, nuorisoseurat 10 ja metsästysseurat 8. Muita hanketoteuttajia olivat alueen

² Osakeyhtiöiden liikevaihto ja -voittotiedot on koottu avoimesta lähteestä Suomen Asiakastieto Oy:n sivuilta <https://www.asiakastieto.fi/>. Henkilöyritysten taloustiedot eivät ole julkisia.

oppilaitokset, yliopistot, kehitysyhtiöt, säätiö, kunta/kaupunki sekä uskonnolliset yhteisöt. Kuvassa 4 on visualisoitu kehittämishankkeiden määrät tuensaajaryhmittäin.

Kuva 4. Tuensaajaryhmät ja rahoitetut hankkeet

Lähde: Hyrrä

Yli puolet Pirityisten alueellisiin tai paikallisiin hankkeisiin myöntämistä hanketuista (55) oli alle 30 000 euroa julkista tukea. Vain 15 hanketukea oli suurempia kuin 60 000 euroa. Näistä neljä oli yli 100 000 euroa. Suurin myönnetty hanketuki oli 167 100 euroa ja pienin 5 600 euroa julkista tukea.

Hanketukien keskimääräinen suuruus on ollut noin 49 300 euroa alatoimenpiteessä 7.1 (Selvitykset ja suunnitelmat, 30 000 euroa alatoimenpiteessä 7.2 (Pieninfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen), 38 100 euroa alatoimenpiteessä 7.4 (Maaseudun palvelut), 24 500 euroa alatoimenpiteessä 7.5 (Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit) sekä 48 500 euroa alatoimenpiteessä 7.6 (Kulttuuri- ja luonnonperintö).

Hankerahoitus (pois lukien Pirityisten omat hankkeet ja teemahankkeet) ei jakautunut kovinkaan tasaisesti toiminta-alueen kunnille. Kappalemääräisesti eniten hanketukia myönnettiin Kokkolaan (23) ja Kaustiselle (21), vähiten Lestijärvelle (9) ja Halsualle (9). Nämä erot selittyvät pitkälti tuensaajien kotipaikoilla. Esimerkiksi koko Keski-Pohjanmaan kattavien järjestöjen kotipaikka on Kokkola, joissakin tapauksissa myös Kaustinen. Kansanmusiikkiin liittyvien kehittämistoimijoiden kotipaikka puolestaan on pääsääntöisesti Kaustinen. Hanketukien keskimääräinen koko oli suurin Kaustisella ja pienin Vetelissä sekä Lestijärvellä. Muissa kunnissa keskikoko vaihteli 32 000–41 000 välillä. Kehittämishankkeiden jakautuminen kunnittain esitellään Taulukossa 6.

Taulukko 6. Pirityiset ry:n rahoittamat yleishyödylliset hankkeet (pl. omat hankkeet) 2014–2022 toteutuskunnittain

Kunta	Hanke lkm	Julkinen tuki yht, €	Hankekokoa, €	Hankkeiden rahoitus %-osuus	Väestö vuonna 2022	Rahoitus €/as
Halsua	9	300 295	33 366	9 %	1 052	285
Kaustinen	21	973 560	46 360	29 %	4 198	232
Kokkola*	23	958 344	41 667	28 %	7 627	155
Lestijärvi	9	206 424	22 936	6 %	695	297
Perho	10	325 212	32 521	10 %	2 653	123
Toholampi	10	381 083	38 108	11 %	2 903	131
Veteli	12	267 652	22 304	8 %	2 946	91
Yhteensä	94	3 412 570	36 304	100 %	20 648	165

Lähde: Hyrrä

Tuensaajien kotipaikan perusteella Kokkolaan sijoittuvista hankkeista kolme oli alueiden välisiä (Seuramentor ohjaajien tukena, Meidän museo - Keski-Pohjanmaan paikallismuseoiden kehittämishanke ja Weaving RoadShow - käsityöyrittäjyyttä maaseudun nuorille). Näiden alueiden välisten hankkeiden yhteenlaskettu julkinen tuki oli 350 078 € eli yli kolmanneksen Kokkolan rahoituksesta. Muiden Kokkolaan sijoittuvien hankkeiden toteuttajina toimivat mm. kyläyhdistykset (4), nuorisoseurat (3), metsästysseurat (2), korkeakoulut (2), säätiö (2), kehitysyhtiö (1) ja yksittäiset yhdistykset.

Yleishyödylliset investoinnit

Yleishyödyllisillä investointihankkeilla perustettiin tai korjattiin runsaasti virkistykseen ja liikuntaan liittyviä kohteita, esimerkiksi frisbeegolfratoja, ulkoilureitistöjä, pitkospuita, lintutorneja, laavuja, suunnistuspaikkoja, kuntoportaita, kesäteatterin tilat, teatterikatsomoita, leikkikenttiä, jääkiekkokaukalo, monitoimihalli, rinneliukumäki ja uimarantoja.

Investointeja tehtiin runsaasti myös eräilyyn ja metsästykseen liittyen, muun muassa kaksi ammunta-alueita, laavut ja wc-tilat ampumaradan ympäristöön, ampumaradan kivääri-, hirvi-, ja karhuratojen kehittämistoimet, kaksi lahtivajaa sekä kokoontumis- ja koulutustilat ampumaradalle. Myös alueen raviradoille tehtiin investointeja, muun muassa hiittisuora sekä raviradan kantavuuden parannus ja parkkialueiden laajennus.

Kyläyhdistykset ja nuorisoseurat investoivat myös kylä- ja seurantaloihin eri puolilla Pirityisten toiminta-alueita. Energiaremontteja toteutettiin Kälviän Jokikylässä, Vetelin Isokylässä, Toholammilla, Halsuan Kanasessa, Vetelin Pulkkisessa, Perhossa, Halsuan Ylikylässä ja Kaustisen Köyhäjoella. Kylätalojen piha-alueita puolestaan kunnostettiin Kälviän Jokikylätalolla ja Vetelissä Nuorisoseurantalo Veikkolassa. Osa näistä hankkeista sisälsi myös saavutettavuuden parantamista tai muuta peruskorjausta. Kylätoimijoiden ohella myös muut toimijat peruskorjasivat

* Kokkolan osalta väestöön laskettu vain Pirityisten toiminta-alueeseen kuuluvat suomenkieliset maaseutualueet postinumeroitten perusteella (68210 Marinkainen, 68220 Karhi, 68230 Lohtaja Keskus, 68240 Ala-Viirre, 68300 Kälviä Keskus, 68320 Ruotsalo, 68370 Ullava Keskus, 68380 Yli-Ullava, 68390 Rahkonen)

kokoontumistiloja. Esimerkiksi Virkkalan Perinneseura siirsi ja peruskorjasi Wirkkala-suvulle kuuluneen, 1868 rakennetun, Kraatarin talon, Kaustisen helluntailähetys peruskorjasi kerho- ja nuorisotiloja ja Veteli-Halsuan sekä Toholammin helluntaiseurakunnat toteuttivat tilojen energiaremontteja.

Kehittämishankkeet

Kehittämishankkeissa korostuivat kulttuuri, paikallishistoria, hevosurheilu, matkailun kehittäminen, ja liikunta. Kulttuuria ja paikallishistoriaa tuettiin esimerkiksi Kaustisen kansanmusiikkiperinteen historian keräämisellä, siirtolaisuuteen liittyvän dokumenttielokuvan toteuttamisella, paikallismuseoiden kehittämisellä sekä saaristomatkailun esiselvityksellä. Hevosalan kehitystä tuettiin selvityksellä alueen hevosalasta ja sen tulevaisuuden mahdollisuuksista ja organisoitumisesta. Matkailuun liittyvissä kehittämishankkeilla pyrittiin kehittämään alueen erä- ja luontomatkailua matkailuvaltiksi ja verkottamaan toimijoita. Liikuntapuolen kehittämishankkeissa Keski-Pohjanmaan Liikunta ry tuki hankkeilla urheiluseurojen ohjaamisen ja valmennuksen laatua sekä maaseudun liikuntapalvelujen kehittämistä kokeilukulttuurin keinoin, kun taas Keski-Pohjanmaan Pesis ry kehitti alueen lasten ja nuorten pesäpallotoimintaa. Perhon kylille toimintaa toi esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton luontopainotteinen seikkailukerho lapsille. Näiden lisäksi Pirityiset tuki myös paikallisten yhdistysten kehittämistä Yhdistysvoimaa -hankkeella.

Huomionarvoista Pirityisten rahoittamissa kehittämishankkeissa on se, että osa hankkeista on selkeästi osa suurempia kehittämiskokonaisuuksia. Esimerkiksi eräilyyn ja luontomatkailuun liittyvät hankkeet liittyvät olennaisesti Keski-Pohjanmaan matkailulliseen kehittämiseen (erityisesti Salamajärven kansallispuiston ympärillä). Tätä teemaa on alueella edistetty myöhemmissä hankkeissa mm. HAMA-rahoituksella (Riistaa ja ratkaisuja kaikille -hanke, jota toteutettiin Lestijärvellä ja Kinnulassa), Euroopan Solidaarisuusjoukkojen kansainvälisellä vapaaehtoistyöllä (Perho) sekä JTF-rahoituksella (Kalastus- ja erämatkailun kehittäminen Keski-Pohjanmaalla). Keski-Pohjanmaan matkailua on edistetty myös EAKR-hankkeilla (mm. Kokkolanseudun Kehitys Oy: hankkeet Reittien ja matkailupalveluiden Keski-Pohjanmaa ja Retkibussi Keski-Pohjanmaa). Myös hevosurheiluun liittyvän osaamisen kehittäminen kuuluu Keski-Pohjanmaan alueen kehittämiskokonaisuuteen, ja Pirityisten rahoittaman hankkeen jälkeen hevosurheilun kehittämistä on tuettu ELY-keskuksen myöntämällä maaseuturahoituksella (Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymän hankkeet Mittarit hevosen hyvinvoinnin arviointiin ja Vastuulliset ja kestävät hevosenpidon mallit).

Leader-ryhmiltä ohjelmakaudella 2014–2020–2022 tukea saaneet hankkeet raportoivat aikaansaadut tuotokset Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 indikaattoreiden kautta. Vaikka indikaattoreiden tulkintaan liittyy varauksia, ne valottavat kuitenkin hankkeiden tuotoksia määrällisesti. Kehittämishankkeiden indikaattoritoteumat on esitetty taulukossa 7. Kehittämishankkeista on raportoitu hankkeen alussa asetettu tavoitetaso ja toteuma ja niistä on laskettu edelleen toteuma %. Indikaattoreiden toteumat vaihtelevat huomattavasti niiden ollessa pienimmillään 0 % ja suurimmillaan 416 %.

Indikaattoritoteumien perusteella hankkeissa on aktivoitu huomattavan suurta joukkoa alueen asukkaita ja organisaatioita. Aktivointitilaisuuksiin osallistuneiden määräksi on raportoitu 28 968 henkilöä ja hankkeeseen osallistuvia organisaatioita 1 013 kappaletta. Tämän lisäksi

kehittämishankkeissa on ollut mukana 24 yritystä. Hankkeiden avulla on myös tuotettu sekä kirjallista tietoa että lisätty alueen toimijoiden tietämystä erilaisissa tilaisuuksissa. Julkaistun materiaalin (sis. verkkojulkaisut) lukumääräksi on raportoitu 64 kappaletta ja tuettujen infotilaisuuksien lukumääräksi 41. Lisäksi laadittuja ja päivitettyjä suunnitelmia on raportoitu 125 kappaletta.

Rahoituksella on rakennettu ja kunnostettu merkittävä määrä mm. erilaisia kokoontumistiloja ja vapaa-ajan toimintoja. Rakennettujen/kunnostettujen/varustettujen rakennusten ja rakennelmien määräksi on raportoitu 127 kappaletta. Hankkeissa on myös tehty merkittävä määrä talkootyötä. Raportoitujen talkootyötuntien määrä on 59 599, joista yli tavoitetason olevia tunteja 9 212.

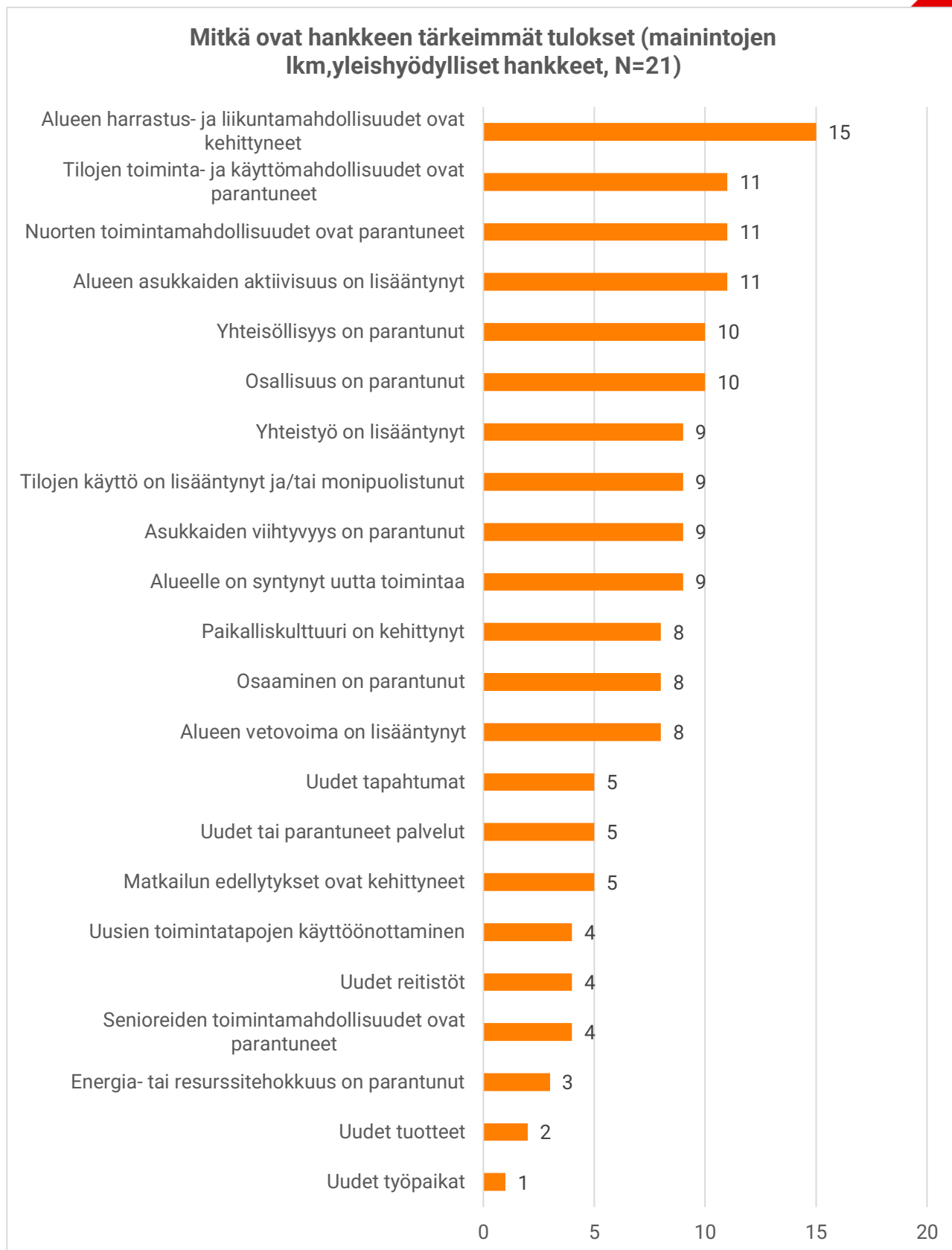
Taulukko 7. Kehittämishankkeiden raportoimat indikaattorituotokset

Indikaattori	Tavoite	Toteuma	Toteuma %
Aktivointitilaisuuksiin osallistuneiden määrä yht.	41 615	28 968	70 %
Hankkeen aikana työllistyneiden määrä yht.	256	88	34 %
Hankkeen tuloksena syntyneiden työpaikkojen lukumäärä, yht.	-	14	
Hankkeen vaikutuksesta syntyneet uudet yritykset	3	-	0 %
Hankkeeseen osallistuvat organisaatiot	1 493	1 013	68 %
Hankkeessa kehitetyt uudet tuotteet ja menetelmät	12	6	50 %
Hankkeessa mukana olevien yritysten määrä	27	24	89 %
Hankkeessa mukana olleiden muiden toimijoiden määrä	15	4	27 %
Julkaistun materiaalin (sis. verkkojulkaisut) lukumäärä	139	64	46 %
Laaditut ja päivitettyt suunnitelmat	346	125	36 %
Parantuneista palveluista hyötyvän maaseutuväestön määrä	246 185	137 706	56 %
Rakennetut/kunnostetut/varustetut rakennukset ja rakennelmat	188	127	68 %
Toimenpiteiden määrä	200	104	52 %
Tuettujen esittelytilaisuuksien (demonstraatio) lukumäärä	12	-	0 %
Tuettujen infotilaisuuksien lukumäärä	190	41	22 %
Tuetussa hankkeessa tehdyt talkootyötunnit	133 212	59 599	45 %
- joista yli tavoitetason olevat talkootyötunnit	2 214	9 212	416 %
Uusien toimijoiden määrä	132	36	27 %
Ympäristöä parantavat toimet	284	106	37 %
Yritysten yhteisten uusien palveluiden / tuotteiden määrä	6	2	33 %

Lähde: Hyrrä

Yleishyödyllisillä hankkeilla on saatu varsin monipuolisesti erilaisia tuloksia aikaan. Kyselyyn vastanneet hanketoteuttajat kertoivat hankkeidensa vaikuttaneen etenkin alueen harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien kehittymiseen. Useat vastaajat toivat esille myös hankkeiden tuloksena parantuneet tilojen toiminta- ja käyttömahdollisuudet sekä tilojen käytön lisääntymisen ja monipuolistumisen. Hankkeet ovat myös vaikuttaneet monin tavoin alueen asukkaisiin. Hankkeilla on parannettu mm. nuorten toimintamahdollisuuksia, lisätty asukkaiden aktiivisuutta sekä parannettu yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Kuva 5)

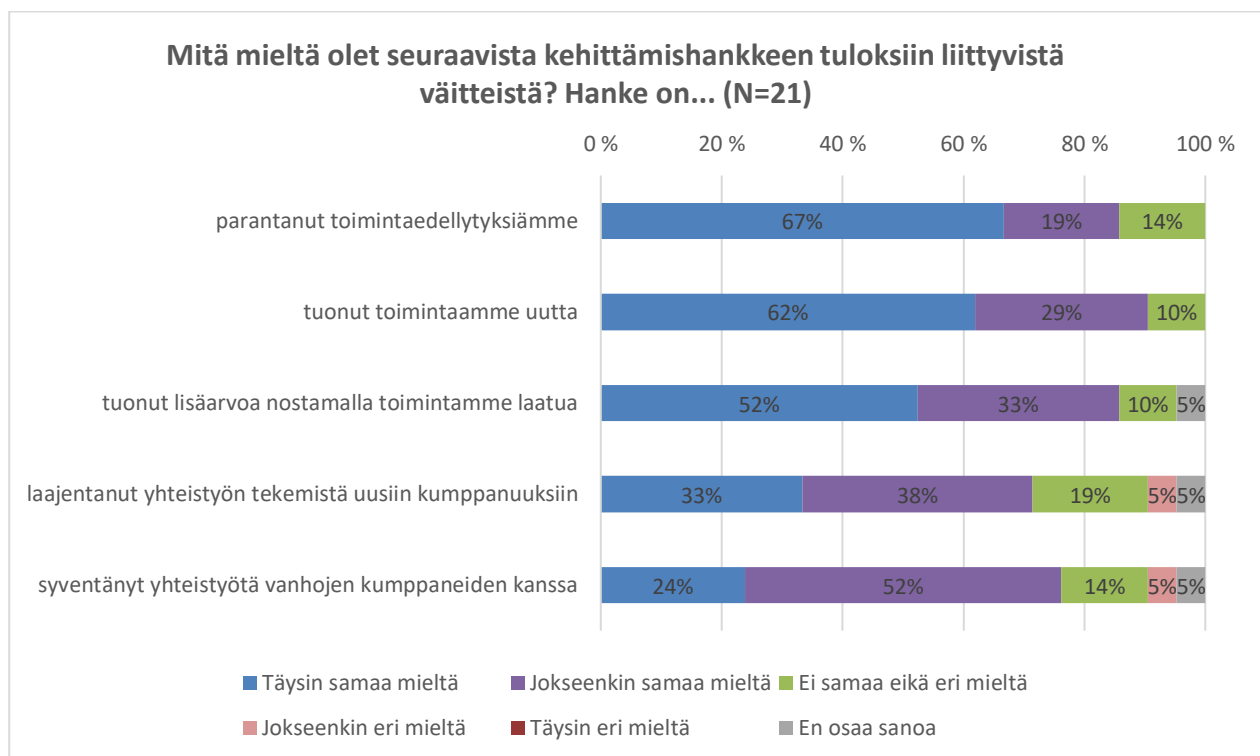
Kuva 5. Hankkeiden tärkeimmät tulokset, yleishyödylliset hankkeet. (Hanketoteuttajien kysely)

Yleishyödylliset kehittämishankkeet ovat vaikuttaneet myös monella tapaa hanketoteuttajien omaan toimintaan. Yli 80 % kyselyyn vastaajista näkee, että hanke on parantanut omia toimintaedellytyksiä, tuonut toimintaan uutta ja nostanut toiminnan laatua. Hankkeilla on ollut myös laajalti vaikutusta hanketoteuttajien yhteistyön laajentumisessa uusiin kumppanuuksiin ja vanhojen yhteistyösuhteiden syvenemiseen. (Kuva 6)

Arvioinnin haastatteluissa nousi niin ikään erilaisia vaikutuksia hanketoteuttajien omaan toimintaan. Investoinnit kokoontumistiloihin ja vapaa-ajan infrastruktuuriin ovat olleet useille yhdistystoimijoille merkittäviä piristysruiskeita. Yhdistykset ovat mm. kenneet järjestämään uusia tapahtumia ja tavoittamaan toiminnallaan laajempaa yleisöä ja eri ikäryhmiä. Tilojen käyttö on myös monipuolistunut ja mahdollistanut voimavarojen suuntaamisen ydintoimintaan, kun varainkeruu on helpottunut esim. tapahtumien lipputulosten kasvun myötä tai tilojen kiinteät kustannukset ovat pienentyneet. Yhdistykset ovat myös kenneet järjestämään monipuolisempaa ja toiveisiin vastaavaa toimintaa, kun varainkeruun ei tarvitse olla tapahtumien päätarkoitus. Yksittäisissä tapauksissa nousi esille, että hankkeet ovat jopa suunnanneet yhdistyksen tavoitteita, luoneet uutta vakiintunutta toimintaa ja auttaneet aktivoimaan hiipuneita yhdistyksiä takaisin omin voimin toimiviksi.

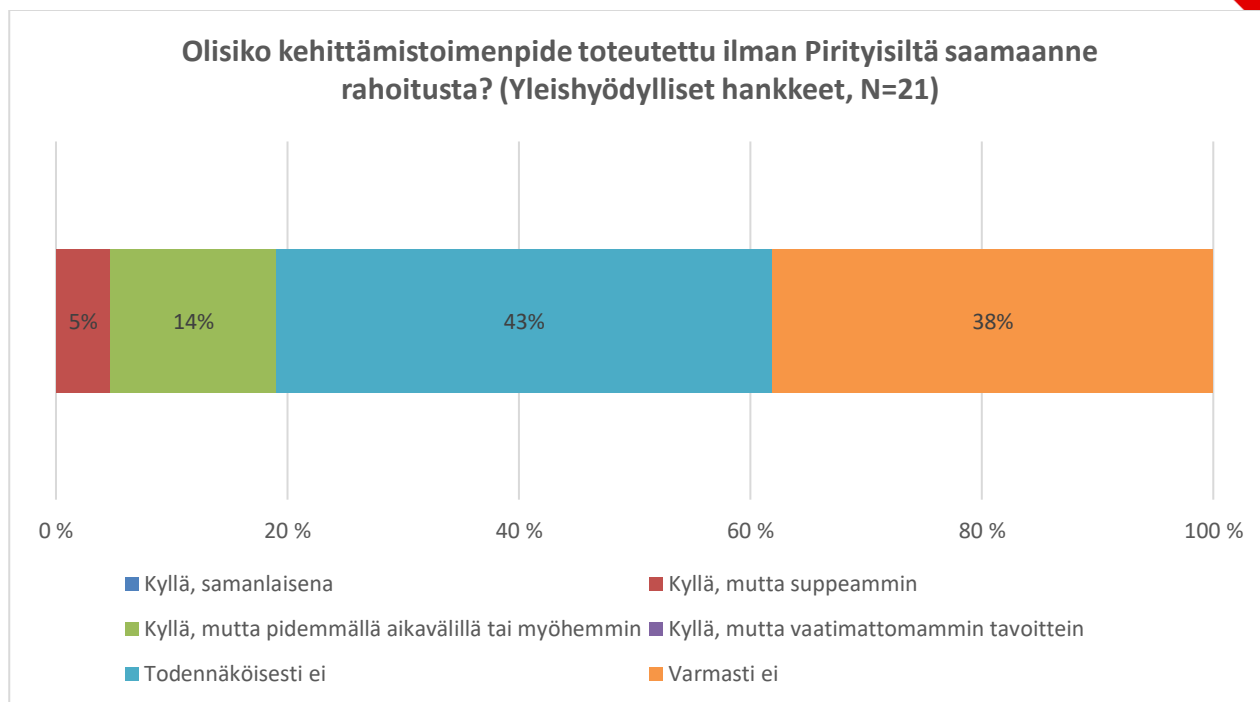
Kuva 6. Hankkeiden tulokset, yleishyödylliset hankkeet. (Hanketoteuttajien kysely)

Pirityisten rahoituksella on ollut oleellinen rooli kehittämishankkeiden toteutumiselle. 81 % yleishyödyllisten hankkeiden toteuttajista kertoi, että hanketta ei olisi toteutettu todennäköisesti tai varmasti lainkaan ilman Pirityisiltä saatua rahoitusta. (Kuva 7) Myös haastateltavat korostivat vahvasti Pirityisten rahoituksen olleen edellytys kehittämistoimien toteutumiselle. Jossain tapauksessa ilman Pirityisten rahoitusta olisi saatu tehtyä vain pieni kehittämissponnistus hankkeen teemassa, mutta rahoituksen turvin on kyetty luomaan onnistunut ja toimiva kokonaisuus. Useat

hanketoteuttajat kertoivat, että ilman Pirityisten rahoitusta heillä ei olisi ollut mahdollisuuksia toteuttaa tehtyjä investointeja ja kehittämistyötä.

Kuva 7. Rahoituksen vaikutus kehittämistoimenpiteen toteuttamiseen, yleishyödylliset hankkeet (Hanketoteuttajien kysely)

Pirityisten omat hankkeet

Pirityiset toteutti kolme omaa kehittämishanketta ohjelmakauden 2014–2022 aikana. Nämä hankkeet on listattu taulukossa 8.

ISSE-hankkeessa toteutettiin Kansantaiteenkeskuksen ympäristöön yhteisöllinen ITE-taidepuutarha sekä ulottaa toimintaa erilaisten työpajojen kautta koko Keski-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Hankkeella pyrittiin tuomaan esiin taiteesta, luonnosta ja ympäristöstä saatavia hyvinvointivaikutuksia. Hankkeella edistettiin mm. yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä ja erilaista luovaa toimintaa ja osallistettiin myös lapsia ja nuoria.

Wildlife Experience oli kansainvälinen -hanke, jonka avulla selvitettiin ja edistettiin villiruoan hyödyntämismahdollisuuksia sekä metsästysvaihdon tilaa ja toimintaedellytyksiä Pirityisten alueella ja kumppanialueella Romaniassa. Hankkeessa toteutettiin mm. opintomatkoja ja aktivointitilaisuuksia sekä tuotettiin teemaan liittyvää tietoa ja opasvihko.

Youthful Heritage -hankkeen tavoitteena oli paikallisen kulttuuriperinnön modernisoiminen ja muuntaminen nuorille helposti lähestyttäväksi. Lisäksi hankkeessa oli tavoitteena luoda alueiden välistä ja kansainvälistä kokemusten vaihtoa ja ideointia sekä vahvistaa kulttuurialan organisaatioita. Hanke oli kansainvälinen hanke ja se toteutettiin kolmen maan kesken. Hankkeessa toteutettiin mm. työpajoja, opintomatkoja ja kokemustenvaihtoa. Hanke loi alueen nuorille uusia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriperintöä ylläpitäviin toimintoihin ja tapahtumiin sekä ideoida tapoja

kulttuuriperintökohteiden uudistamiseksi ja säilyttämiseksi. Hankkeen tuloksena yhdistykset ja nuoret ovat saaneet myös uusia kontakteja kumppanimaista.

Taulukko 8 Pirityisten omat hankkeet ohjelmakaudella 2014–2020–2022

Hankkeen nimi	Hanketyyppi / Toteuttaja	Pirityisten osuus, euroa	Kumppanit
ISSE	Kehittämishanke (kulttuuri ja luonnonperintö)	185 692	-
Wildlife Experiences	Kansainvälinen hanke	54 540	LAG Bihor ja Pro Time-R (Romania), Vetelin Erä
Youthful Heritage	Kansainvälinen hanke / sisällöstä vastasi K.H. Renlundin museo tunesiirrolla.	49 980	Suomi, Puola ja Romania Keskipiste-Leader, Rieska-Leader ry

Lähde: Hyrrä ja Pirityisten oma seurantamateriaali

Pirityiset on ollut mukana rahoittamassa kaikkiaan 24 alueiden välistä hanketta ja käytti yhteensä 906 044 euroa alueiden välisiin hankkeisiin.

Alueiden väliset hankkeet ovat olleet yhteisiä pääosin naapurimaakuntien Leader-ryhmien kanssa (Rieska-Leader ry, Yhyres ry, Aktion Österbotten rf, Aisapari ry ja Keskipiste Leader ry). Rieska-Leaderin kanssa rahoitettuja alueiden välisiä hankkeita selittää osaltaan se, että Keski-Pohjanmaan puolella sijaitseva Kannus kuuluu Rieska-Leaderin toiminta-alueeseen. Lisäksi entinen Himangan alue kuului ennen Kalajokeen liittymistään Keski-Pohjanmaan maakuntaan. Näin ollen Pirityisten ja Rieska-Leaderin alueella toimivien toimijoiden kaavaillessa hanketoimintaa kattamaan heidän omat toiminta-alueensa (esimerkiksi koko Keski-Pohjanmaan maakunnan), Leader-ryhmien näkökulmasta hanke on alueiden välinen.

Alueiden välisillä hankkeilla toteutettiin myös muunlaista kehittämistä. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla Leader-ryhmien ja ELY-keskuksen viestintää toteutettiin yhteisten viestintähankkeiden (Lyhde, Lyhde II ja Lyhde III) kautta, jota rahoitettiin osallistuvien tahojen kehyksistä. Yhteistyöllä toteutettavan viestinnän tavoitteena oli, että maaseuturahoituksen mahdollisuudet tunnetaan, varat hyödynnetään ja vaikutukset tiedostetaan. Kylien ääni sen sijaan oli kolmen Leader-ryhmän (Pirityiset, Aktion Österbotten ja Yhyres) yhteinen kylien kehittämishanke. Pirityiset toteutti hanketta omalla toimialueellaan. Kylien ääni -hankkeessa kehitettiin kylien yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Hankkeen avulla myös lisättiin maaseutualueiden asukkaiden aktiivisuutta ja osallisuutta sekä edistettiin asuinympäristön ekologisuutta ja turvallisuutta. Leader-ryhmien omien tapahtumien lisäksi hankkeessa oli myös yhteisiä tapahtumia hyvien käytäntöjen vaihtamiseksi.

Ohjelmakaudella 2014–2020–2022 alueiden välisissä hankkeissa syntyvät indikaattorit kirjattiin ainoastaan hanketta hallinnoivalle Leader-ryhmälle. Näin ollen Pirityisten näkökulmasta useiden alueiden välisten hankkeiden rahoittaminen on vaikuttanut käytettävissä olleella rahoituskehyksellä aikaansaatavien indikaattorituotosten määrään. Lisäksi muiden Leader-ryhmien hallinnoimissa alueiden välisissä hankkeissa tukea siirtävä ryhmä ei välttämättä ole samalla tavalla kontaktissa tuensaajan hankkeen kanssa kuin omalla alueella toteutettavissa hankkeissa, mutta Pirityisten rahoittamissa hankkeissa tämä ei tuottanut mainittavia haasteita.

Pirityisten rahoittamat alueiden väliset hankkeet, niiden toteuttajat, kokonaiskustannukset, Pirityisten rahoitusosuus sekä hankekumppanit on listattu Taulukossa 9.

Taulukko 9 Alueiden väliset hankkeet ohjelmakaudella 2014–2020–2022, joihin Pirityiset osallistui

Hankkeen nimi	Toteuttaja/Hallinnoija	Hankkeen kokonais-kustannukset, euroa	Pirityisten osuus, euroa	Kumppanit/Rahoittajat
Vaikuttavuutta Leader-toimintaan	Vaasan yliopisto	180 000	45 000	Poko ry, Pirkan Helmi ry ja Rieska-Leader ry, hallinnoija Pirityiset ry
Via Keski-Pohjanmaa ja Pohjoinen Keski-Suomi -esiselvitys	Lestijärven kunta / Kaustisen seutukunta	10 000	7 500	Viisari ry
Meidän museo - Keski-Pohjanmaan paikallismuseoiden kehittämishanke	Kokkolan Kaupunki / K.H. Renlundin museo	92 240	79 740	Rieska-Leader ry
Seuramentor	Keski-Pohjanmaan Liikunta ry	176 930	70 772	Rieska-Leader ry, Keskipiste Leader ry ja Aktion Österbotten rf
Maaseudun asukkaiden energiatietoisuuden lisääminen	Centria-ammatti-korkeakoulu Oy	97 646	48 335	Rieska-Leader ry
POKS - pesis on kylän sydän	Keski-Pohjanmaan Pesis ry	49 000	17 000	Rieska-Leader ry ja Keskipiste Leader ry
Lestijokilaakso eläväksi	Keski-Pohjan Yrityspalvelu Oy	172 670	51 497	Rieska-Leader ry
Lisävipinää vimpaimiin	Eläkeliiton Keski-Pohjanmaan piiri ry	20 300	6 171	Rieska-Leader ry
Framtidens natur- och ekoturism	Kvarnen Samkommunen	114 630	23 270	Aktion Österbotten rf
Mahdollisuuksien maaseutu	Sääksjärven kyläseura	40 700	12 204	Aisapari ry

Muotoilun matkassa (kehittämishanke)	Taito Keski-Pohjanmaa ry	124 019	38 120	Rieska-Leader ry
Muotoilun matkassa (investointihanke)	Taito Keski-Pohjanmaa ry	51 000	10 575	Rieska-Leader ry
Maaseutuammattiin –esiselvityshanke	Koulutuskuntayhtymä JEDU	26 700	4 355	Keskipiste-Leader ry ja Rieska-Leader ry
Luonnollista tukea elämään! - Naturligt stöd för livet!	Vaasan yliopiston Levön-instituutti	230 000	28 000	Aktion Österbotten rf, Yhyres ry ja Rieska-Leader ry
Kotimetsä	Metsänhoitoyhdistys Keskipohja ry	64 645	34 312	Rieska-Leader ry
Weaving RoadShow - käsityöyrittäjyyttä maaseudun nuorille	Taito Keski-Pohjanmaa ry	111 135	53 335	Aisapari ry
Polku Maaseudulle	Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymä	184 380	30 076	Rieska-Leader ry
Työ etsii tekijäänsä	Järvi-Pohjanmaan yrityspalvelu Oy	131 180	14 992	Aisapari ry
Kehity yritys!	Sievin Teollisuuspuisto Oy	25 730	6 219	Rieska-Leader ry
Kylien ääni	Yhyres ry	165 914	68 300	Hanketta hallinnoi Yhyres ry ja sitä toteutti Yhyres ry, Aktion Österbotten rf ja Pirityiset kukin omalla alueellaan
Lyhde-tiedotushanke	Yhyres ry	156 668	46 456	Hanketta hallinnoi Yhyres ry ja sitä toteutti Pirityiset, Yhyres ry, Aktion Österbotten rf ja Pohjanmaan ELY-keskus kukin omalla alueellaan
Lyhde II-tiedotushanke	Yhyres ry	436 101	101 820	Hanketta hallinnoi Yhyres ry ja sitä toteutti Pirityiset, Yhyres ry, Aktion Österbotten rf ja Pohjanmaan ELY-keskus kukin omalla alueellaan

Lyhde III-tiedotushanke	Yhyres ry	354 921	99 995	Yhyres ry, Aktion Österbotten rf ja Pirityiset ry
Keskipohjanmaan Nuorisoseuran kehittämishanke	Keski-Pohjanmaan Nuorisoseura ry	16 000	8 000	Rieska-Leader

Lähde: Pirityisten oma seuranta

Teemahankkeet

Pirityiset toteutti ohjelma- ja siirtymäkauden aikana yhteensä kolme teemahanketta. Teemahankkeiden toteutusajat, kokonaisrahoitus ja alatoimenpiteiden määrä on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 10 Pirityisten teemahankkeet ohjelmakaudella 2014–2022

Teemahankkeen nimi	Toteutusaika	Julkinen tuki, euroa	Alatoimenpiteet, kpl
Pienet tarpeet	16.5.2016 – 30.12.2018	70 864 €, josta koordinointi 10 440 €	34
Eestaas	1.2.2018 - 28.2.2019	41 198 €	10
Virkku	8.10.2019 - 11.05.2021	38 539 €, josta koordinointi 7 050 €	8

Lähde: Hyrrä, loppuraportit

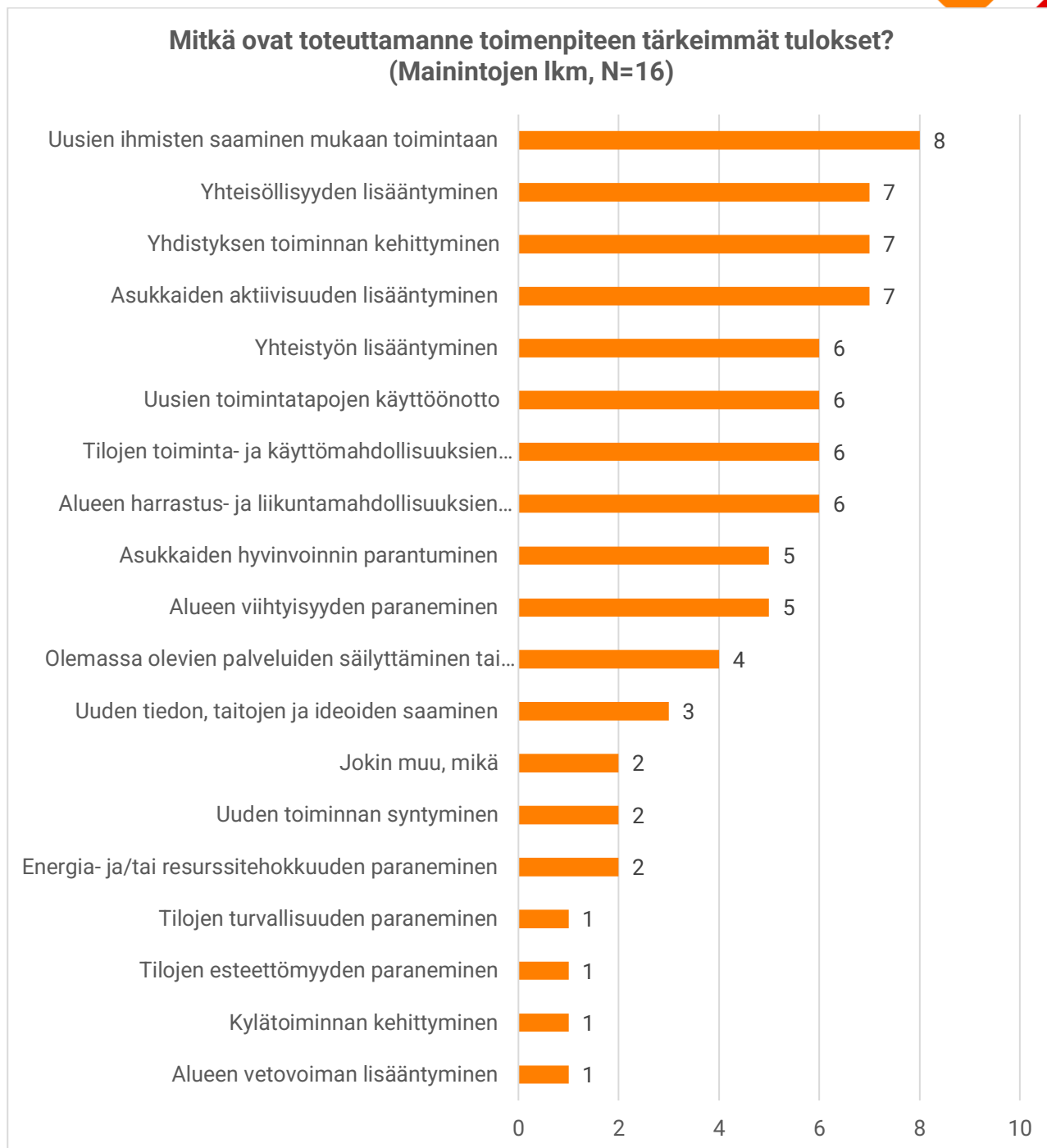
Pienet tarpeet- hanke oli tarkoitettu yleishyödyllisille yhdistyksille 1 000–5 000 euron hankintoihin, joihin myönnettiin 70 % tuki. Teemahankkeen tavoitteena oli saada uusia hanketoimijoita, aktivoida yhteisöjä kehittämään toimintaansa kone- ja laitehankintojen myötä. Tehdyistä hankinnoista on raportoitu olleen monipuolista hyötyä ja iloa toimijoille.

Pirityisten EesTaas -teemahankkeessa tuettiin opintomatkojen toteuttamista. Hankkeen tavoitteena oli löytää alueen toimijoille uusia yhteistyökumppaneita tai uusia ideoita toimintansa kehittämiseen. Alahankkeet muodostuivat yhdestä tai useammasta opintomatkastasta, kotimaassa tai ulkomailla. Alahankkeet raportoivat mm. uusien kontaktien ja uusien ideoiden syntymisestä. Osassa alahankkeissa luodut kontaktit ovat johtaneet mm. kansainvälisen hankkeen hakemiseen, säännöllisen harrastustoiminnan syntymiseen saatujen oppien konkreettiseen hyödyntämiseen.

Virkku-teemahankkeessa rahoitettiin pieniä yleishyödyllisiä investointeja, kuten virkistyspaikkojen rakentamista ja kunnostusta. Tukea myönnettiin kokonaiskustannuksiltaan 1 000–8 000 euron alahankkeille. Hankkeille myönnettiin 60 %:n tuki ja puolet omarahoitusosuudesta hakijoiden oli mahdollista hoitaa talkootyönä. Alahankkeissa saatiin uusia virkistyskäyttöön soveltuvia kohteita ja kunnostettiin ja uudistettiin olemassa olevia kohteita sekä parannettiin niiden saavutettavuutta. Hankkeessa mm. kunnostettiin ja rakennettiin laavuja, rakennettiin puucee laavun läheisyyteen sekä rakennettiin kuntoportaait ja ulkoliikuntatelineitä. Tehtyjen investointien avulla on edistetty alueen asukkaiden ja matkailijoiden vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksia sekä edistetty alueen viihtyisyyttä. Hankkeessa edistettiin myös alueen toimijoiden yhteistyötä toteuttamalla uutta toimintatapaa, jossa eri toimijat saatettiin yhdessä suunnittelemaan tarvittavia investointeja, jotka täydentävät olemassa olevia kohteita ja reittejä. Pirityiset myönsi Virkku-teemahankkeen alahankkeille rahoituksen ensimmäistä kertaa kertakorvausmallin mukaisesti.

Teemahankkeiden alahankkeissa on saatu aikaan melko monipuolisia tuloksia alahankkeiden toteuttajille suunnatun kyselyn perusteella. Alahankkeiden kyselyyn vastanneet mainitsivat tärkeimpänä tuloksena useimmiten uusien ihmisten saamisen mukaan toimintaan. Hankkeissa on myös edistetty miltei yhtä usein yhteisöllisyyttä, mahdollistettu yhdistyksen toiminnan kehittymistä ja edistetty asukkaiden aktiivisuutta. Eniten mainintoja keränneiden tulosten lisäksi hankkeet ovat vaikuttaneet eri tavoin mm. yhteistyön lisääntymiseen, uusien toimintatapojen käyttöönottoon ja alueen harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien paranemiseen.

Kuva 8. Teemahankkeiden alahankkeiden tärkeimmät tulokset. (Teemahankkeiden kysely)

2.3. Strategian tavoitteiden toteutuminen

Pirityiset seurasi Juurevat kylät -strategian painopisteiden toteutumista omalla seurantataulukolla. Juurevat kylät -strategiassa oli asetettu tavoitteet rahoituksen jakautumisesta strategian painopisteille. Hankkeiden tavoiteltu ja toteutunut jakautuminen painopisteittäin on esitetty Taulukossa 11. Rahoitusta on kohdentunut suunnitellusti Hyvinvointia painopisteessä. Sen sijaan Osaamista-painopistettä edistävien hankkeiden osuus rahoituksesta on toteutunut 18 %

suunniteltua pienempänä. Mahdollisuuksia-painopiste on vastaavasti toteutunut 29 % suunniteltua suurempana. Yrittäjyyttä-painopiste on toteutunut 11 % suunniteltua pienempänä.

Taulukko 11. Juurevat Kylät -strategian painopisteiden toteutuminen (sis. Pirityisten omat sekä Pirityisten ja muiden hallinnoimat av-hankkeet. Ei sis. toimintarahaa)

Painopiste	Tavoite (osuus julkisesta tuesta)	Toteuma (osuus julkisesta tuesta)	Toteuma (kpl)
Osaamista	30 %	12 %	18
Yrittäjyyttä	30 %	19 %	59
Hyvinvointia	25 %	25 %	35
Mahdollisuuksia	15 %	44 %	60

Lähde: Pirityiset ry:n oma seurantatieto

Strategian määrälliset tavoitteet liittyivät rahoitettujen hankkeiden määrään (tuotosindikaattorit) sekä uusiin yrityksiin (tulosindikaattorit). Strategian määrällisten tavoitteiden osalta ei tehty erillistä seuranta. Uusia yrityksiä ei ole saatu aikaan tavoitellusti. Rahoitettujen hankkeiden määrien osalta yleishyödyllisiä investointeja ja alueidenvälisiä hankkeita on rahoitettu yli tavoitellun määrän ja muiden hankkeiden tavoitemääriä ei ole saavutettu. Strategialle määritetyt indikaattorit eivät kuitenkaan anna paljoa tietoa strategian tavoitteiden toteutumisesta, sillä niitä ei ole linkitetty strategian tavoitteisiin. Indikaattoreiden perusteella voidaan kuitenkin todeta, että uusien yritysten luomisessa ei ole onnistuttu tavoitellusti. Rahoitettujen hankkeiden määrä puolestaan antaa osviittaa rahoitetun toiminnan laajuudesta, mutta toisaalta lukumäärä ei huomioi esimerkiksi hankkeiden kokoa ja kerro niiden aikaansaamista tuloksista strategian näkökulmasta. Strategian indikaattorien tavoitteet ja tässä arvioinnissa koostetut toteumat on listattu alla olevassa Taulukossa 12.

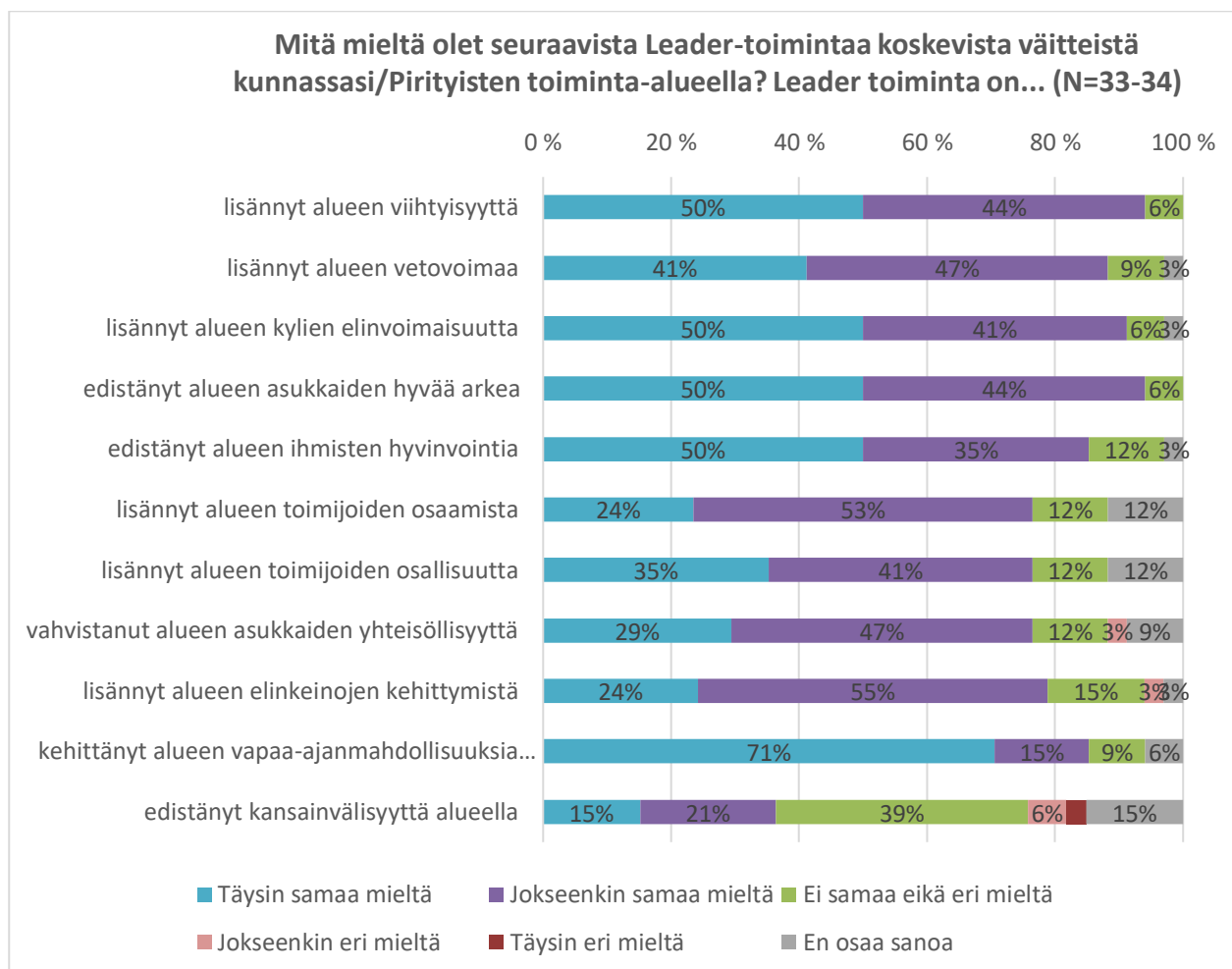
Taulukko 12 Juurevat kylät- strategian tavoitteet ja toteuma (Luvuissa mukana kaikki hankkeet)

Strategian tavoite	Tavoite (kpl)	Toteuma (kpl)
Uusia yrityksiä	35	0
- Joista maahanmuuttajien	5	0
- Joista ikäihmisten ja nuorten	15	0
- Joista naisten	15	0
- Joista miesten	10	0
- Joista sosiaalisia yrityksiä	3	0
- Joista osuuskuntia	5	0
Rahoitettuja hankkeita	250	172
- Teemahankkeita	10	3
- Yritystukia	105	55
- Kansainvälisiä hankkeita	10	3
- Alueiden välisiä hankkeita	15	24
- Yleishyödyllisiä kehittämishankkeita	70	35
Yleishyödyllisiä investointeja	40	56

Lähde: Pirityiset ry:n oma seurantatieto

Pirityisten rahoittaman toiminnan vaikutukset tunnistetaan hanketoteuttajien keskuudessa varsin laajasti. Kaikkein vahvimmin vastaajat tunnistavat rahoitettujen toimien vaikutukset vapaa-ajan mahdollisuuksien kehittämiseen. Vaikutukset alueen viihtyisyyden lisäämiseen, alueen kylien elinvoimaisuuden lisäämiseen sekä alueen asukkaiden hyvän arjen ja hyvinvoinnin edistämiseen ovat myös olleet hanketoteuttajien näkökulmasta toiminnan keskeisimpiä vaikutuksia. Sen sijaan alueen kansainvälisyyden edistäminen jakaa enemmän mielipiteitä. Vain 36 % vastaajista näkee, että Leader-toiminnalla on vahvistettu kansainvälisyyttä ja hieman suurempi osuus (39 %) vastaajista suhtautui väitteeseen neutraalisti. 9 % vastaajista oli kansainvälistymisen edistämistä koskeneen väittämän kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä. (Kuva 9).

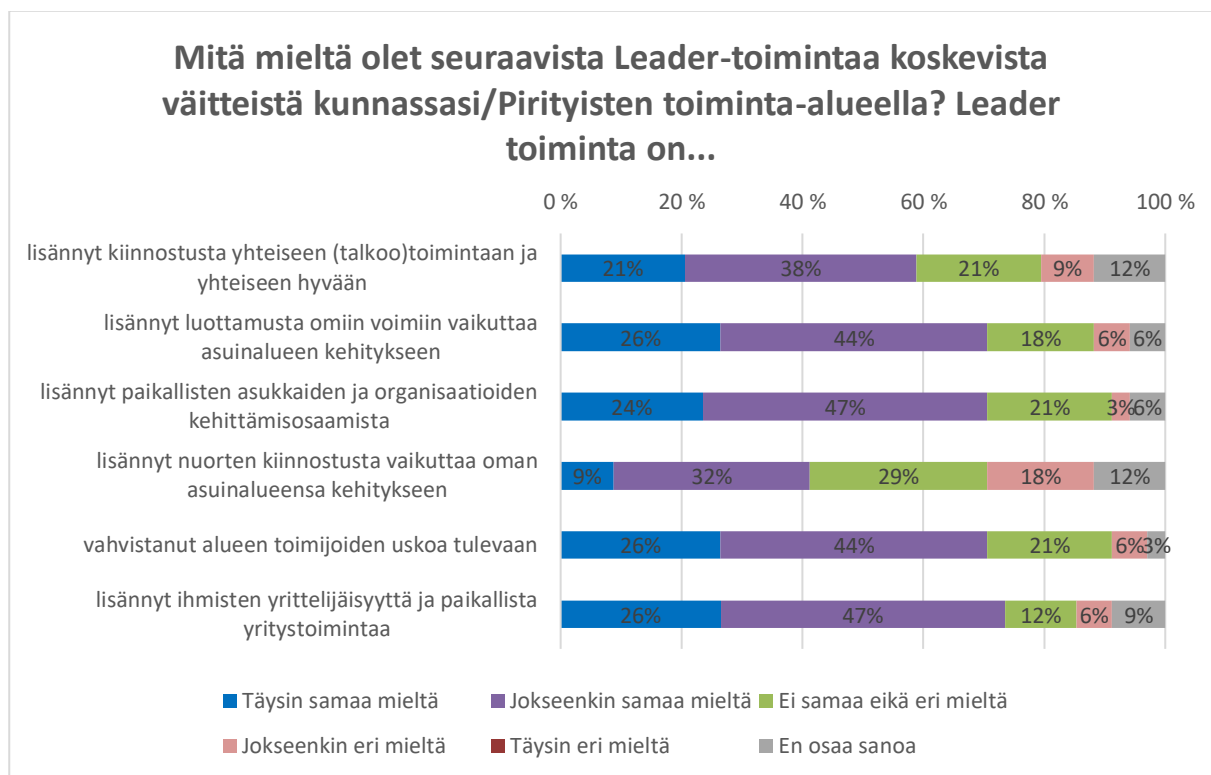
Kuva 9. Leader-toimintaa koskevia väittämiä. (Hanketoteuttajien kysely)

Pirityisten rahoittaman toiminnan nähtiin vaikuttaneen monipuolisesti myös alueen ihmisiin ja toimijoihin. Hanketoteuttajat suhtautuivat aiheeseen liittyviin väittämiin pääosin hyvin positiivisesti ja samankaltaisesti. Käytännön toiminnan tasolla Leader-toiminnalla on lisätty ihmisten kiinnostusta talkootoimintaan ja yhteiseen hyvään sekä lisätty asukkaiden ja organisaatioiden kehittämisosaamista. Toiminta on myös lisännyt ihmisten yritteliäisyyttä ja paikkallista yritystoimintaa. Leader-toiminnalla on lisäksi ollut vaikutusta asennetasolla. Toiminnalla on kyetty mm. lisäämään luottamusta omiin voimiin vaikuttaa asuinalueen kehitykseen ja vahvistettu alueen toimijoiden uskoa tulevaan. Vastaajien mielipiteitä jakoi eniten väittämä ” Leader-toiminta on

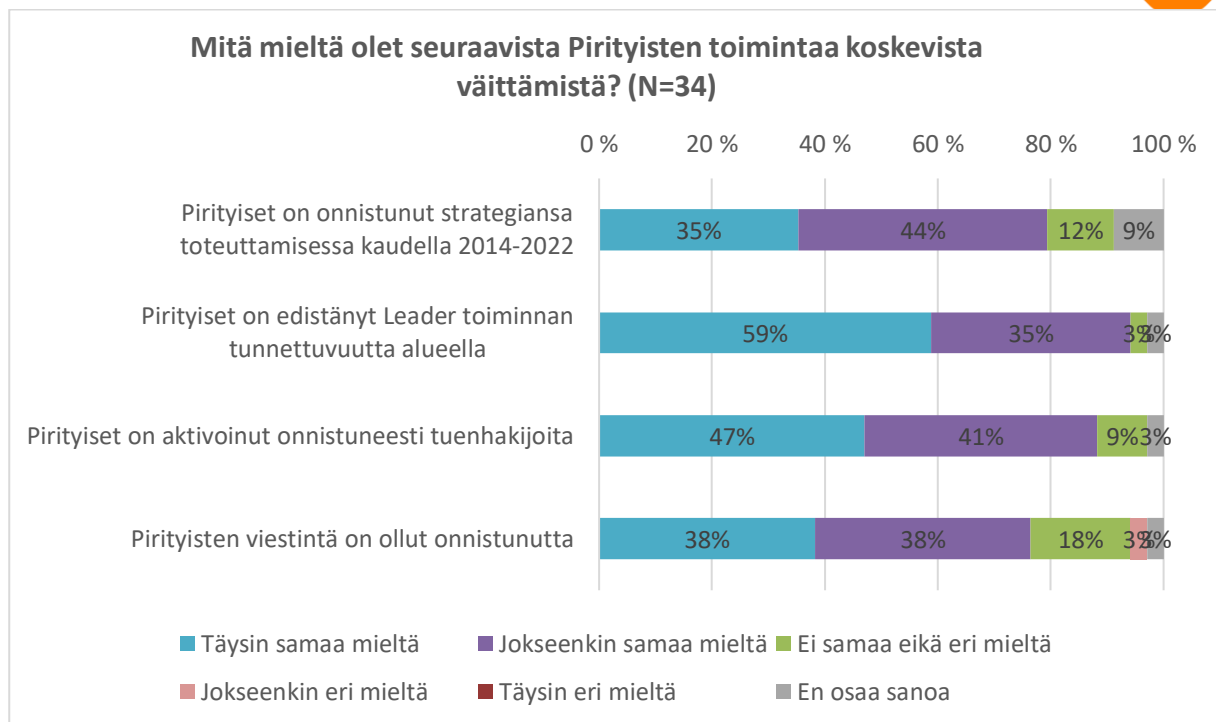
lisännyt nuorten kiinnostusta vaikuttaa oman asuinalueensa kehitykseen”. Väittämän kanssa samaa tai jokseenkin samaa mieltä oli 41 % vastaajista ja jokseenkin eri mieltä 18 % vastaajista. Neutraalisti väittämään suhtautui liki kolmannes (29 %) vastaajista. (Kuva 10).

Kuva 10. Leader-toimintaa koskevia väittämiä. (Hanketoteuttajien kysely)

Hanketoteuttajien kyselyn vastaajat näkevät Pirityisten toiminnan onnistuneisuuden yleisesti ottaen varsin positiivisessa valossa. 79 % vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Pirityiset on onnistunut strategiansa toteuttamisessa kaudella 2014–2022. Pirityisten nähdään onnistuneen varsin hyvin myös Leader-toiminnan tunnettuuden edistämisessä ja tuenhakijoiden aktivoimisessa. Pirityisten viestinnän onnistuneisuus jakaa eniten vastaajien mielipiteitä, mutta 76 % vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän ”Pirityisten viestintä on ollut onnistunutta” kanssa. (Kuva 11). Haastatteluiden perusteella Pirityiset kuitenkin on näkynyt alueella kohtuullisen hyvin eri medioissa ja tilaisuuksissa sekä verkottunut hyvin eri toimijoiden kanssa.

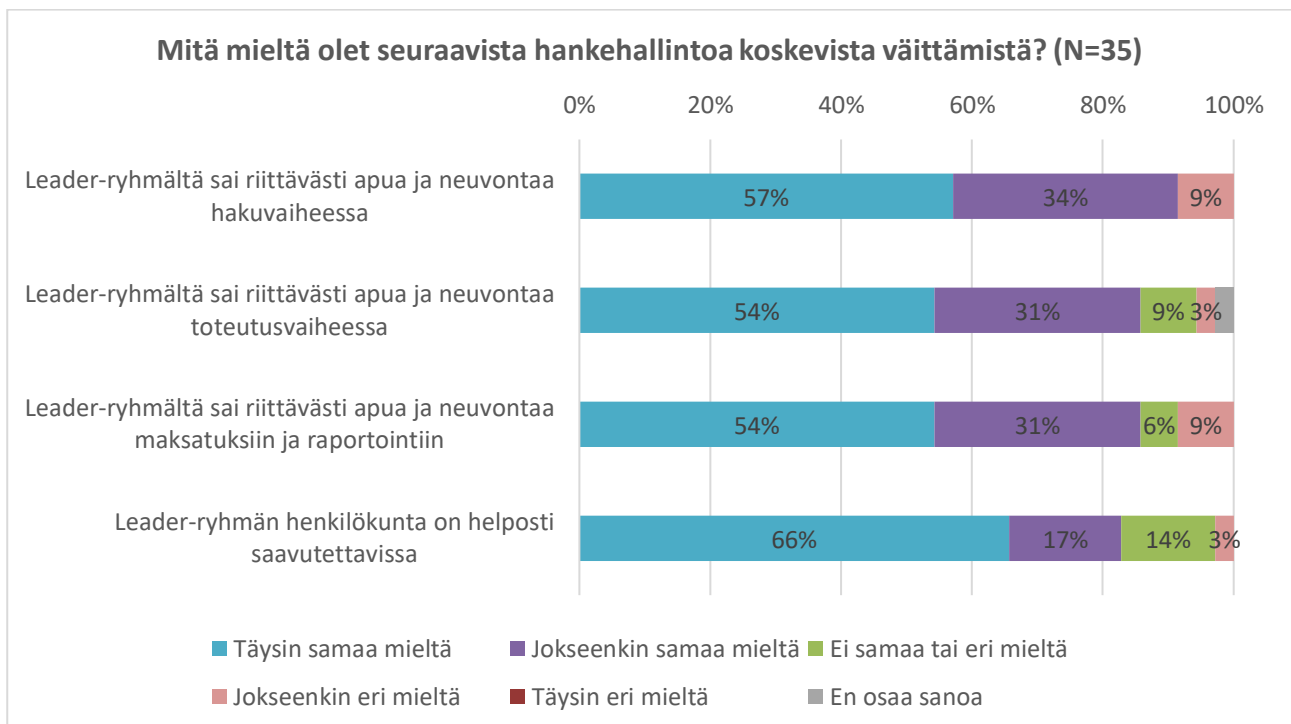
Kuva 11. Pirityisten toimintaa koskevia väittämiä. (Hanketoteuttajien kysely)

2.4. Hankehallinto

Hanke- ja yritystukien saajat olivat yleisesti ottaen erittäin tyytyväisiä Pirityisten tarjoamaan tukeen läpi koko hankeprosessin. Hanketoteuttajat kokivat, että Pirityisiä on helppo lähestyä apua tarvitessa ja neuvontaa ja apua sai myös riittävästi. Tämä näkyi selkeästi kyselyyn vastanneiden joukossa (Kuva 12) ja myös haastatellut tahot olivat Pirityisiltä saamaansa tukeen lähes poikkeuksetta tyytyväisiä. Yritystukea saaneet yritykset nostivat myös esille, että alueen yritysneuvojilta on saanut hyvin tukea hankkeen eri vaiheissa ja Kaustisen seutukunta tarjoaa neuvontaa ja tukea myös yleishyödyllisten kehittämishankkeiden toteuttajille.

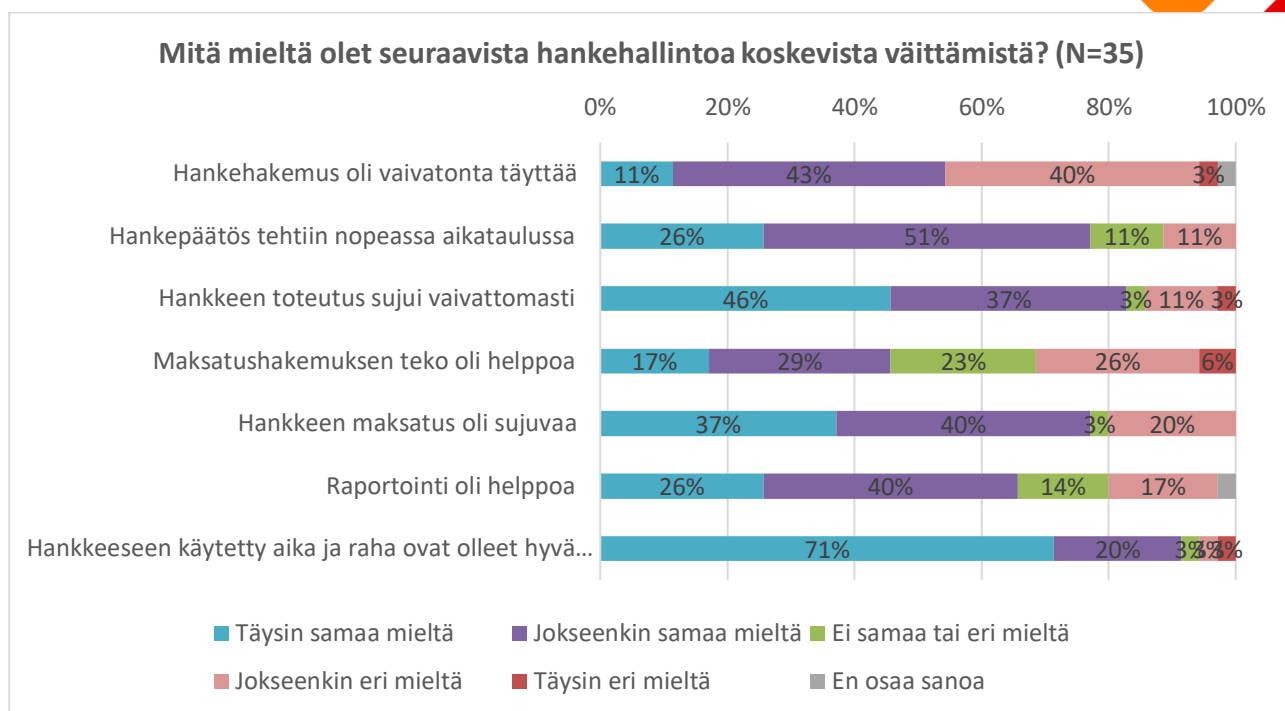
Kuva 12. Hankehallintoa koskevia väittämiä. (Hanketoteuttajien kysely)

Hankehallinnon osalta hankehakemus oli tuottanut osalle hanketoteuttajista vaikeuksia. 40 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä väittämän ”Hankehakemus oli vaivatonta täyttää” kanssa. Noin kolmannes kyselyyn vastanneista hanketoteuttajista ei myöskään ollut kokenut maksatushakemuksen tekemistä helppona. (Kuva 13).

Hankehallinto koetaan EU-osarahoitteisissa hankkeissa usein jossain määrin haastavana, etenkin pienempien toimijoiden ja yritysten keskuudessa. Pirityisten tarjoama apu ja neuvonta vaikuttaa kuitenkin olleen onnistunutta hanketoimijoilta saadun palautteen perusteella.

Kuva 13. Hankehallintoa koskevia väittämiä. (Hanketoteuttajien kysely)

Hankkeen onnistumista edesauttavina tekijöinä korostuivat hankkeen hakuvaiheeseen liittyen riittävien resurssien saaminen hankkeen toteuttamiseen ja tähän olennaisesti kytkeytyvä hankkeen hyvä suunnittelu. Hanketoimijoiden osaamista pidettiin myös hankkeen onnistumisen kannalta tärkeänä, sen vaikuttaessa läpi hankeprosessin. Osaamiseen liittyen myös Leader-ryhmän tukea ja ohjeistusta pidettiin olennaisesti hankkeen onnistumista edesauttavana tekijänä. Hankkeen toteutukseen liittyen kohderyhmien kiinnostus ja hanketoimijoiden sitoutuminen nähtiin niin ikään tärkeinä hankkeen onnistumisen kannalta. (Liitteet, Kuva 16.)

Hankkeen toteutusta hankaloittavina tekijöinä puolestaan korostui selkeästi eniten omarahoitus ja yleisesti hankkeen hallinnointiin liittyvät tekijät. Osa hanketoteuttajista piti hankalana erityisesti mm. hakemukseen tarvittavien dokumenttien ja lupien saamista, sähköistä hankehakua sekä hanke- ja maksatuspäätökseen kulunutta aikaa. Osalle hanketoteuttajista haasteita oli aiheuttanut myös talkooväen riittävyys ja välirahoituksen saatavuus. (Liitteet, Kuva 17.)

3. Vastaukset arviointikysymyksiin

Arvioinnissa selvitettiin vastauksia arviointikysymyksiin, jotka liittyivät strategian toteutumiseen, hankkeiden alueelliseen vaikutukseen sekä hankkeiden merkitykseen hanketoimijoiden omaan toimintaan. Alla on esitetty vastaukset arviointikysymyksiin koko arvioinnissa kerätyn ja analysoidun aineiston pohjalta.

Miten Leader -rahoituksella saadut tulokset vastaavat Juurevat kylät -kehittämisstrategiassa 2014–2022 asetettuihin teemoihin, toimenpiteisiin ja tavoitteisiin?

Juurevat kylät -strategia oli melko vaikeaselkoinen ja osittain epälooginen, mutta siitä huolimatta sen toimeenpanossa on onnistuttu hyvin. Rahoitetut hankkeet ovat tukeneet strategian toteutumista, mutta rahoitus ei ole kuitenkaan kaikilta osin kohdentunut painopisteille strategian suunnitelman mukaisesti. Osaamista-painopisteeseen kohdistui vain noin puolet suunnitellusta rahoituksesta, kun taas Mahdollisuuksia-painopiste toteutui huomattavasti suunniteltua laajemmin.

Strategiassa oli asetettu määrällisiä tavoitteita tuotos- ja tulostasolla, mutta näitä tavoitteita ei ollut linkitetty strategian painopisteisiin tai tavoitteisiin. Strategian määrällisistä tavoitteista osa toteutui, mutta esimerkiksi rahoitettujen hankkeiden määrä ja uusien yritysten määrä jäivät tavoitteista. Lisäksi strategian tavoitteista nuorten aktivointi ja kansainvälistymisen edistäminen näyttäytyvät hieman heikommin edistyneinä teemoina Pirityisten toiminnassa.

Hankkeille asetetut tavoitteet on saavutettu pääsääntöisesti hyvin tai erinomaisesti. Indikaattoreiden valossa hankkeissa on saavutettu tavoitetasot monilta osin onnistuneesti, mutta osa tavoitetasoista on jäänyt toteutumatta. Sekä yritystukihankkeissa että yleishyödyllisissä hankkeissa on saatu monipuolisesti tuloksia aikaan.

Myös painopisteiden sisällä tavoitteiden saavuttaminen on ollut osittain epätasaista. Esimerkiksi Yrittäjyyttä -painopisteen alla yrittäjyyteen kannustaminen on jäänyt vähäiseksi, kun taas yrittäjyyden kehittäminen on edistynyt paremmin. Hyvinvointia-painopisteen alla nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden lisääminen on ollut vähemmän hanketoiminnan keskiössä kuin esimerkiksi hyvinvointia kulttuurin ja liikunnan kautta -teema.

Miten Pirityiset on onnistunut toiminnassaan edistääkseen strategian toteutumista ja Leader-toiminnan tunnettavuutta alueella?

Pirityisten viestintä nähdään alueella pääosin onnistuneena ja toimivana. Pirityiset ovat näkyneet alueella kohtuullisen hyvin eri medioissa ja tilaisuuksissa sekä verkottuneet hyvin eri toimijoiden kanssa. Pirityisten viestintä on kehittynyt selkeästi ohjelmakauden viimeisinä vuosina, jolloin toimintaryhmä panosti enemmän viestintään sosiaalisessa mediassa. Haastatteluiden ja kyselyiden perusteella voidaan sanoa, että Pirityisten toimintaa arvostetaan sidosryhmien keskuudessa. Pirityisillä on oma asiakassegmenttinsä, jossa ei ole juuri muuta rahoitusta saatavilla. Pirityisten

vahvuutena nähdään myös monipuolinen hakijajoukko, joka tuo hankkeet konkreettisesti osaksi alueen asukkaiden arkea. Hanketukien tuensaajina oli runsaasti erilaisia toimijoita ja yritystuet kohdistuivat monipuolisesti eri toimialoille.

Pirityiset toteutti ohjelmakauden aikana kuusi omaa hanketta, joista kolme oli teemahankkeita, kaksi kansainvälistä hanketta ja yksi paikallinen hanke. Lisäksi Pirityiset rahoitti runsaasti alueiden välisiä kehittämishankkeita. Sidosryhmien ja hanketoteuttajien keskuudessa Pirityiset nähdään rahoittajana, jolla on myös kehittäjäroolia alueella. Pirityisillä olisi mahdollista myös ottaa nykyistä vahvempi kehittäjärooli esim. toteuttamalla enemmän strategisesti tärkeitä omia hankkeita (esimerkiksi yhteistyössä alueen kehitysyhtiöiden kanssa), monirahastoisuuden avulla ja hakemalla rahoitusta kansainvälisistä rahoituslähteistä. Kehittämistoimintaan tarvitaan kuitenkin omarahoitusta, johon tarvittaisiin toimintaryhmän oman rahoituspohjan kehittämistä.

Millainen on ollut Leader-tuen vaikuttavuus ja merkitys tukea saaneille toimijoille lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Pirityisten rahoituksella on ollut oleellinen rooli kehittämishankkeiden ja yritysten kehittämistoimien toteutumiselle. Etenkään valtaosaa yleishyödyllisistä hankkeista ei olisi kyetty toteuttamaan ilman Pirityisiltä saatua rahoitusta. Yritysten saamat tuet ovat myös rohkaisseet yrityksiä toiminnan kehittämiseen ja monipuolistamiseen. Ilman saatua tukea useat yritykset olisivat toteuttaneet investointejaan vasta pidemmällä aikavälillä tai myöhemmin tai suppeampana ja osaa ei olisi toteutettu lainkaan.

Mitä lisäarvoa hanke toi hanketoimijan toimintaan?

Yleishyödylliset kehittämishankkeet ovat tuoneet erilaista lisäarvoa hanketoteuttajien omaan toimintaan. Investoinnit kokoontumistiloihin ja vapaa-ajan infrastruktuuriin ovat olleet useille yhdistystoimijoille merkittäviä piristysruiskeita ja mahdollistaneet toiminnan monipuolistamista ja suuntaamista uusiin teemoihin. Yhdistykset ovat esimerkiksi kyenneet järjestämään monipuolisempaa ja toiveisiin vastaavaa toimintaa ja tapahtumia. Paikoin hankkeet ovat jopa suunnanneet yhdistyksen tavoitteita, luoneet uutta vakiintunutta toimintaa ja auttaneet aktivoimaan hiipuneita yhdistyksiä takaisin omin voimin toimiviksi.

Missä määrin hanke on edistänyt yhteistyötä, tuonut hanketoimijan toimintaan uutta tai parantanut hankkeen toteuttajan toimintaedellytyksiä/ kehittämistyötä?

Yleishyödylliset kehittämishankkeet ovat vaikuttaneet myös monella tapaa hanketoteuttajien omaan toimintaan. Hankkeet ovat parantaneet toimijoiden toimintaedellytyksiä, tuoneet toimintaan uutta ja nostaneet toiminnan laatua. Hankkeilla on ollut myös laajalti vaikutusta hanketoteuttajien yhteistyön laajentumisessa uusiin kumppanuuksiin ja vanhojen yhteistyösuhteiden syvenemiseen.

Osa yleishyödyllisistä kehittämishankkeista on liittynyt Keski-Pohjanmaan alueella tunnistettuihin kehittämisteemoihin (mm. luonto- ja erämatkailu, hevosurheilu sekä kansanperinne). Pirityisten rahoituksella on ollut vipuvaikutusta suurempien kehittämiskokonaisuuksien alkutaipaleella erityisesti luonto- ja erämatkailussa sekä hevosurheilussa. Näin ollen Leader-tuki on tuonut

toimijoille tietoa, osaamista ja verkostoja, joiden kautta kehittämisteemoja on viety eteenpäin muiden rahoitusvälineiden kautta.

Yritystuet ovat tukeneet yritysten toimintaedellytyksiä, joka on edistänyt palveluiden luomista ja kehittämistä sekä tuotannon tehostamista. Valtaosa tuetuista yrityksistä on kasvattanut liikevaihtoaan ja -voittoaan viimeisten kirjanpituvuosien aikana. Pieni osa tuetuista yrityksistä ei kuitenkaan ole päässyt kasvupolulle tehdyistä investoinneista huolimatta.

Missä määrin hanke on edistänyt osaamista, yrittäjyyttä, hyvinvointia tai mahdollisuuksia?

Pirityisten rahoittaman toiminnan vaikutukset tunnistetaan hanketoteuttajien keskuudessa laajasti ja rahoituksen merkitys kehittämistoimenpiteiden toteutumisen kannalta on ollut tärkeä. Vaikutukset vapaa-ajan mahdollisuuksien kehittämiseen, alueen viihtyisyyden lisäämiseen, alueen kylien elinvoimaisuuden lisäämiseen sekä alueen asukkaiden hyvän arjen ja hyvinvoinnin edistämiseen ovat olleet toiminnan keskeisimpiä vaikutuksia.

Pirityisten rahoittaman toiminnan nähtiin vaikuttaneen monipuolisesti myös alueen ihmisiin ja toimijoihin. Käytännön toiminnan tasolla Leader-toiminnalla on lisätty ihmisten kiinnostusta talkootoimintaan ja yhteiseen hyvään sekä lisätty asukkaiden ja organisaatioiden kehittämisosaamista. Toiminta on myös lisännyt ihmisten yritteliäisyyttä ja paikallista yritystoimintaa. Leader-toiminnalla on lisäksi ollut vaikutusta asennetasolla. Toiminnalla on kyetty mm. lisäämään luottamusta omiin voimiin vaikuttaa asuinalueen kehitykseen ja vahvistettu alueen toimijoiden uskoa tulevaan.

Nuorten aktivointi ja kansainvälistymisen edistäminen näyttäytyvät hieman heikommin edistyneinä teemoina Pirityisten toiminnassa. Näissä teemoissa tehtävä kehittäminen kohdentuu toisaalta pienempään joukkoon toimijoita, eikä aikaansaadut tulokset näy välttämättä laajemmalle yleisölle.

Nouseeko kesken jääneistä, alitoteutuneista hankkeista jotain erityistä, joka tulisi ennakoida hankeneuvonnassa/ muussa vaiheessa prosessia?

Pirityisten rahoittamien yritystukien maksatusaste ollut korkea ja peruuntuneita hankkeita hyvin vähän. Ohjelmakauden aikana peruuntui ainoastaan neljä investointia. Peruuntuneita hankkeita lukuun ottamatta yritystukien maksatusaste on ollut keskimäärin 89 %. Yleishyödyllisistä hankkeista vain kaksi investointia peruuntui. Pirityisten tarjoama apu ja neuvonta näyttäytyy hanketoimijoilta saadun palautteen perusteella hyvin onnistuneelta. Arvioinnissa ei ilmennyt mitään erityistä hankeneuvonnassa huomioitavaa alitoteutuneisiin tai kesken jääneisiin hankkeisiin liittyen.

Missä määrin Leader -rahoituksella ja -toiminnalla on vahvistettu Pirityisten toiminta-alueen elinvoimaa?

Tukea saaneiden yritysten liikevaihdon määrä on indikaattoreiden perusteella kasvanut noin kaksi kolmasosaa tavoitellusta määrästä ja elinkeinotoiminnan tulos hieman yli puolet tavoitellusta määrästä.

Yritysten toteuttamat investoinnit ovat tuoneet alueelle uutta toimintaa sekä uusia ja parantuneita palveluita. Tuet ovat vaikuttaneet myös suoraan yritysten liikevaihtoon ja kannattavuuteen sekä yritysten toimintaedellytyksiin.

Yleishyödylliset hankkeet ovat vaikuttaneet alueen harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien kehittymiseen. Hankkeiden tuloksena tilojen toiminta- ja käyttömahdollisuudet ovat parantuneet ja tilojen käyttö lisääntynyt ja monipuolistunut. Hankkeet ovat myös vaikuttaneet monin tavoin alueen asukkaisiin. Hankkeilla on parannettu mm. nuorten toimintamahdollisuuksia, lisätty asukkaiden aktiivisuutta sekä parannettu yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Mitä pysyviä tai merkittäviä alueellisia vaikutuksia hankkeilla on saatu aikaan?

Yritysten toteuttamat investoinnit ovat tuoneet alueelle uutta toimintaa sekä uusia ja parantuneita palveluita. Vaikutukset yritysten liikevaihtoon, kannattavuuteen ja toimintaedellytyksiin mahdollistavat myös osaltaan yritysten kehittymistä ja pidemmällä aikavälillä syntyviä työllisyys- ja elinvoimavaikutuksia. Yleishyödylliset hankkeet ovat puolestaan vaikuttaneet alueen harrastus- ja liikuntamahdollisuuksien kehittymiseen. Tehdyt investoinnit vaikuttavat asukkaiden ja alueen toimijoiden arkeen sekä alueen elinvoimaan pitkä-aikaisesti. Hyödyt myös ulottautuvat laajalti eri puolille aluetta Pirityisten rahoittamien kohteiden sijaitessa eri puolilla toiminta-aluetta.

Osa Pirityisten kehittämishankkeista on myös kytkeytynyt osaksi suurempia kehittämiskokonaisuuksia, jolloin rahoitus on vaikuttanut osaltaan osana laajempaa kokonaisuutta, kuten Keskipohjanmaan matkailullista kehittämistä. Hankkeiden monipuoliset vaikutukset toteuttajien omaan toimintaan tuovat myös alueelle pidempiaikaisia hyötyjä mm. kehittyneen ja laajentuneen toiminnan ja tapahtumien kautta.

4. Päätelmät ja suositukset

Yleisesti ottaen Pirityiset on onnistunut Juurevat kylät -strategian tavoitteiden edistämisessä, erityisesti kylien kehittämisessä ja vapaa-ajan mahdollisuuksien lisäämisessä. Joitakin strategian määrällisiä tavoitteita ei ole saavutettu, esimerkiksi hankemäärissä, uusien yritysten määrässä ja kansainvälisyydessä, mutta Pirityiset on rahoittanut erilaisia kehittämis- ja investointihankkeita laajalti koko toiminta-alueella erilaisille toimijoille ja elinkeinosektoreille. Pirityisten hanketoimijoille tarjoama tuki on ollut onnistunutta läpi koko hankeprosessin.

Hankkeet

Kehittämishankkeiden ja yritystukien rahoitus ei jakaannu tasaisesti toiminta-alueen eri kuntiin, mutta jakauma vaikuttaa luontevalta, kun sitä tarkastellaan väestön ja yhdistysten todennäköisten kotipaikkojen perusteella.

Suositus: Aktivointia tulee tarvittaessa kohdistaa jatkossa erityisesti alueille, jossa hanketoiminta on ollut vähäisempää

Strategia

Strategia ei toteutunut kaikilta osin suunnitellusti, vaan rahoitus kohdentui Osaamista-, Yrittäjyyttä- ja Mahdollisuuksia-painopisteiden osalta strategian tavoitteista poiketen. Strategian rakenteen selkeys ja sen toteutumisen seuranta ei ole ollut kaikilta osin onnistunutta.

Suositus: *Strategian selkeämpi jäsentäminen sekä muutostavoitteiden ja niihin liittyvien mittareiden selkeä muotoilu parantaisi strategian selkeyttä ohjaavuutta, vaikuttavuutta ja muutosten todennettavuutta.*

Nuorten aktivointi ja kansainvälistymisen edistäminen näyttäytyvät hieman heikommin edistyneinä teemoina Pirityisten toiminnassa hanketoteuttajien silmin. Näissä teemoissa tehtävä kehittäminen kohdentuu toisaalta pienempään joukkoon toimijoita, eikä aikaansaadut tulokset näy välttämättä laajemmalle yleisölle.

Pirityisten oma toiminta

Pirityiset on rahoittanut laajasti erilaista kehittämistoimintaa sekä yrityksiä. Tuensaajien joukko on ollut moninainen, ja hankepuolella Pirityiset on profiloitunut erityisesti yhdistysten hankkeiden rahoitukseen. Yleisesti ottaen Pirityiset nähdään alueella rahoittajana, jolla on myös kehittäjäroolia alueella.

Suositus: *Pirityisillä olisi mahdollista myös ottaa nykyistä vahvempi kehittäjärooli esim. toteuttamalla enemmän strategisesti tärkeitä omia hankkeita (esimerkiksi yhteistyössä alueen kehitysyhtiöiden kanssa), monirahastoisuuden avulla ja hakemalla rahoitusta kansainvälisistä rahoituslähteistä. Lisäksi Pirityisten olisi hyvä vahvistaa omaa rahoituspohjaansa esimerkiksi kuntajäsenmaksuilla (tietty summa per asukas). Leader-ryhmän oma varallisuus tukee riskienhallintaa sekä mahdollistaa hankkeiden omarahoituksen sekä matalan kynnyksen toiminnan rahoituksen.*

Alueiden väliin hankkeisiin on käytetty huomattava osa rahoituskehiksestä. Osa alueiden välisistä hankkeista on luonteva osa alueen hanketoimintaa, kun alueen toimijoiden toiminta-alueet eivät vastaa Leader-ryhmien toiminta-alueiden rajoja. Ohjelmakaudella 2021–2027 alueiden välisten hankkeiden hallinnointi on muuttunut siten, että kahden tai useamman Leader-ryhmän alueella toteutettava hanke tulee hakea ja toteuttaa erillisinä hankkeina. Tämä on lisännyt tuensaajien hallinnollista taakkaa, mikä näkyy aiempaa paikallisempina hankkeina.

Suositus: *Ohjelmakaudella 2014–2020–2022 Pirityiset tuki laajasti alueiden välistä yhteistyötä. Uudella ohjelmakaudella alueiden välisten hankkeiden hallinnointiin liittyvät säädökset ovat muuttuneet siten, että tuensaajat ovat aiempaa vähemmän kiinnostuneita toteuttamaan niitä. Pirityisten tulisi mahdollisuuksien mukaan tukea alueiden välistä yhteistyötä ja laajempia kehittämiskokonaisuuksia Keski-Pohjanmaan alueella.*

Hanke- ja yritystukien saajat olivat yleisesti ottaen erittäin tyytyväisiä Pirityisten tarjoamaan tukeen läpi koko hankeprosessin. Hanketoteuttajat kokivat, että Pirityisiä on helppo lähestyä apua tarvitessa ja neuvontaa ja apua sai myös riittävästi. Yritykset kokivat myös alueen yritysneuvojilta saadun tuen tärkeäksi ja toimivaksi. Pirityisten toiminnan onnistuminen saa hanketoimijoilta

kokonaisuutena hyvän, lähes kiitettävän, kouluarvosanan (keskiarvo 8,6). Indikaattoritarkastelussa ilmeni, että tuenhakijoiden hankkeillaan asettamien tavoitteiden saavuttaminen ei aina onnistunut, mikä kertoo joko tavoitteiden optimistisuudesta tai hankkeiden yleisestä onnistumisesta.

Suositus: Hyvän ja onnistuneen hanketoteuttajien tuen varmistaminen myös kuluvalle kaudelle ja välittömien yhteistyösuhteiden ylläpitämisen jatkaminen ja kehittäminen keskeisten sidosryhmien sekä alueen kuntien kanssa.

Suositus: Hankehakijoiden hankeosaamista tulee edelleen lisätä, erityisesti hankkeen suunnittelun osalta. Tuensaajien hankkeillaan asettamien tavoitteiden realistisuutta tulee vahvistaa.

5. Lähteet

Hyrrä -tietokannan aineisto

Pirityisten oma seuranta-aineisto

Pirityisten nettisivut <https://pirityiset.fi/>

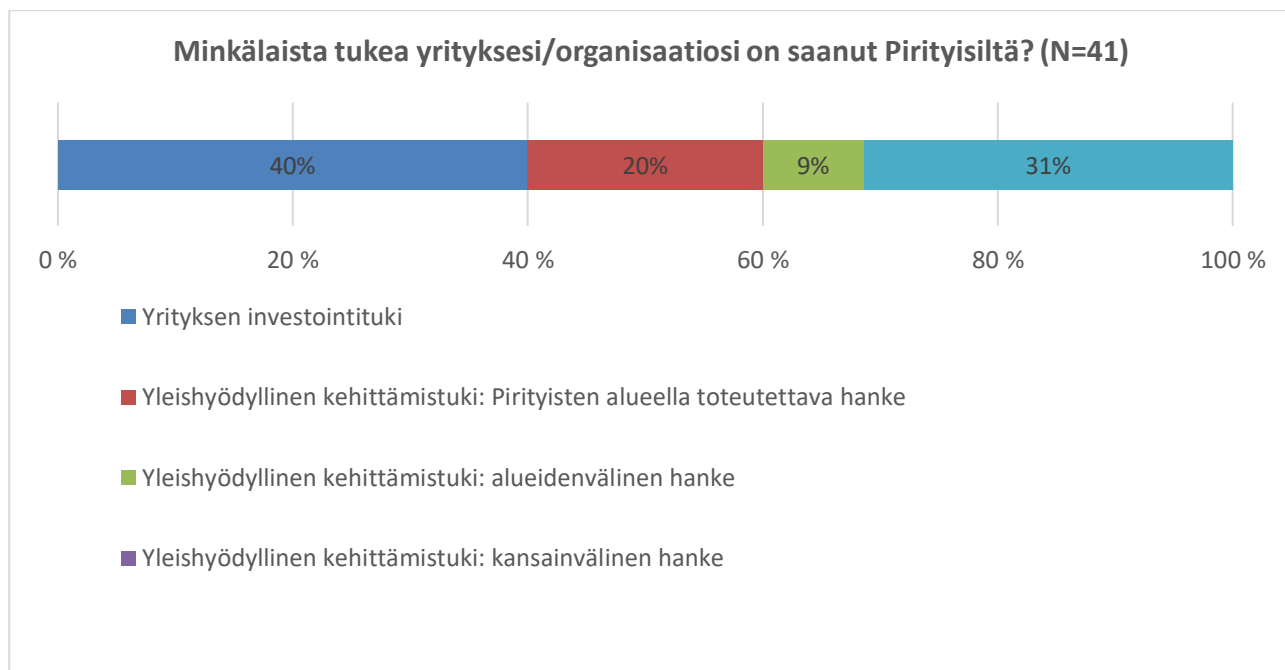
Suomen Asiakastieto Oy <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/>

Arvioitsijan itse keräämät aineistot (kyselyt, haastattelut, työpaja)

6. Liitteet

Hanke- ja yritystukien kyselyn tuloksia

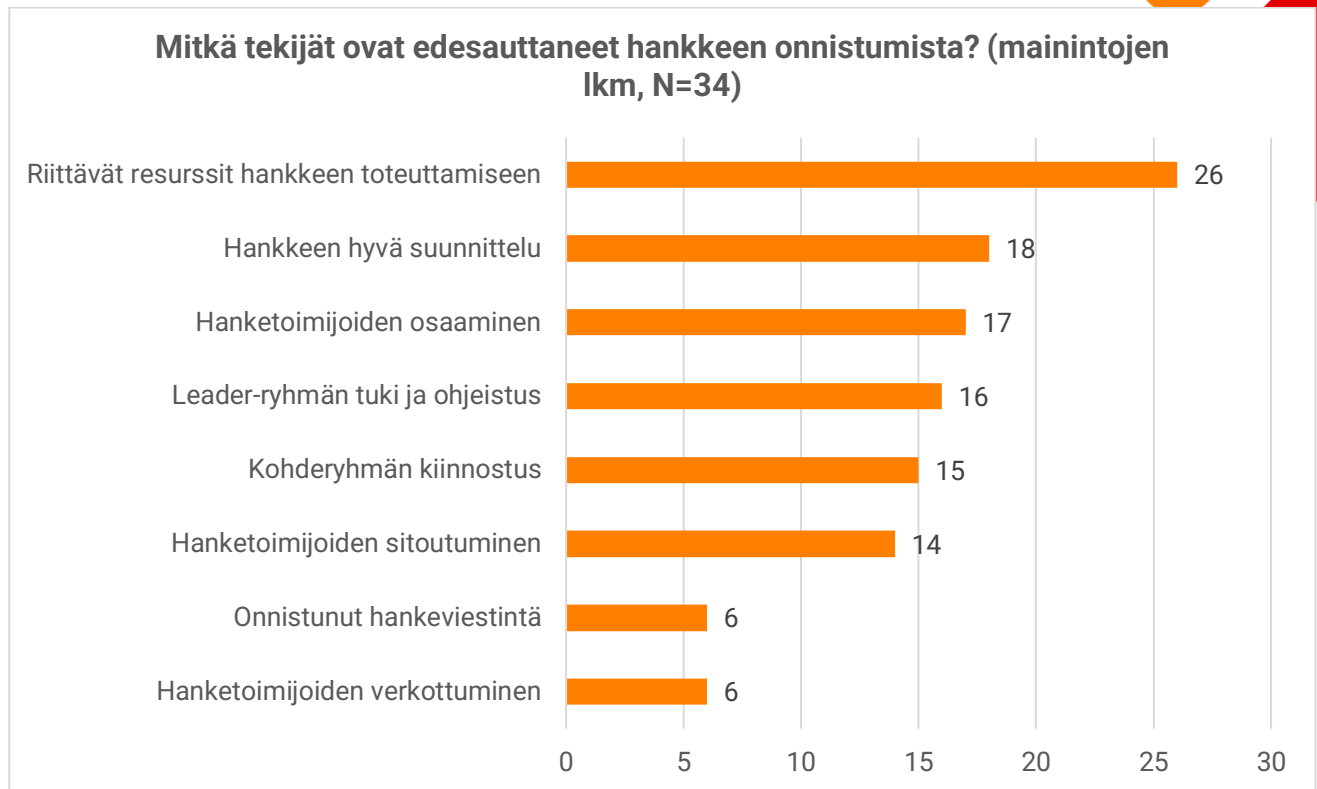
Kuva 14. Vastaajien saamat tukityypit. (Hanketoteuttajien kysely)

Kuva 15. Hankkeiden tavoitteiden toteutuminen. (Hanketoteuttajien kysely)

Kuva 16. Hankkeiden onnistumista edesauttaneet tekijät. (Hanketoteuttajien kysely)

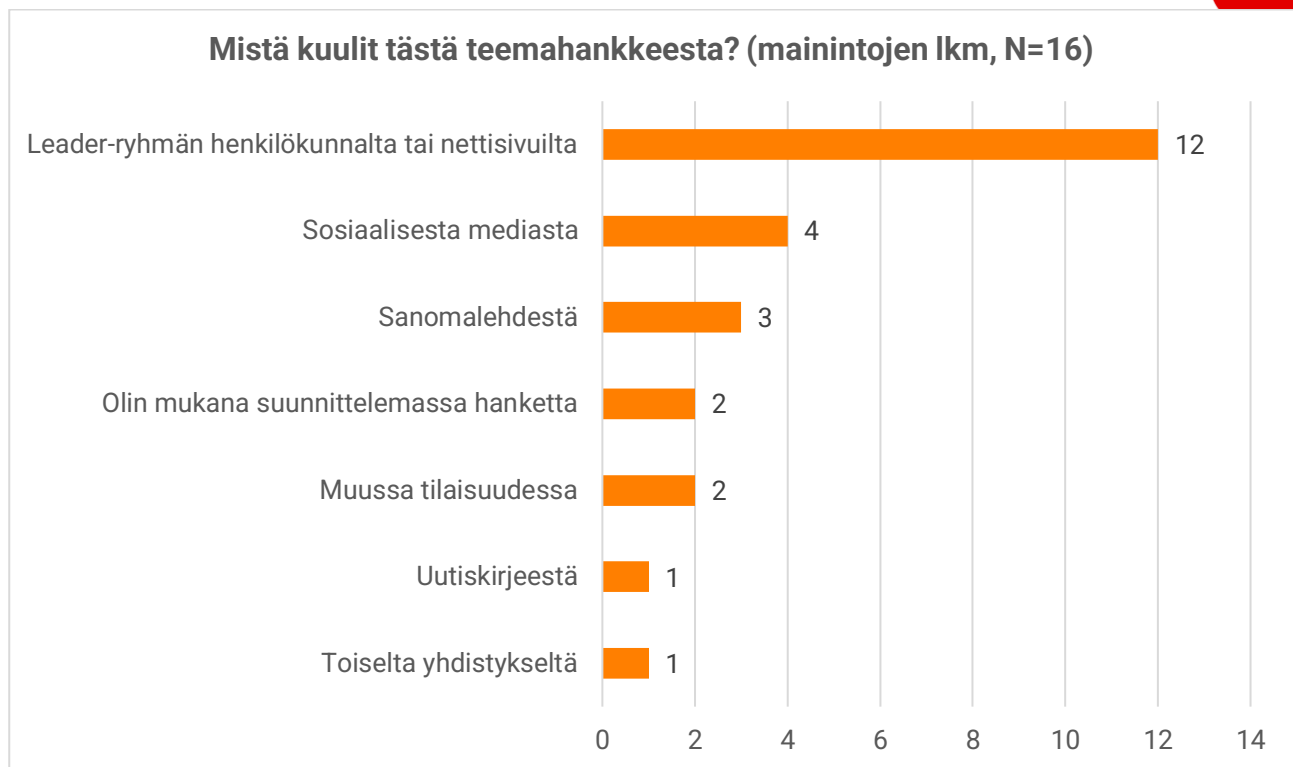

Kuva 17. Hankkeiden toteutusta hankaloittaneet tekijät. (Hanketoteuttajien kysely)

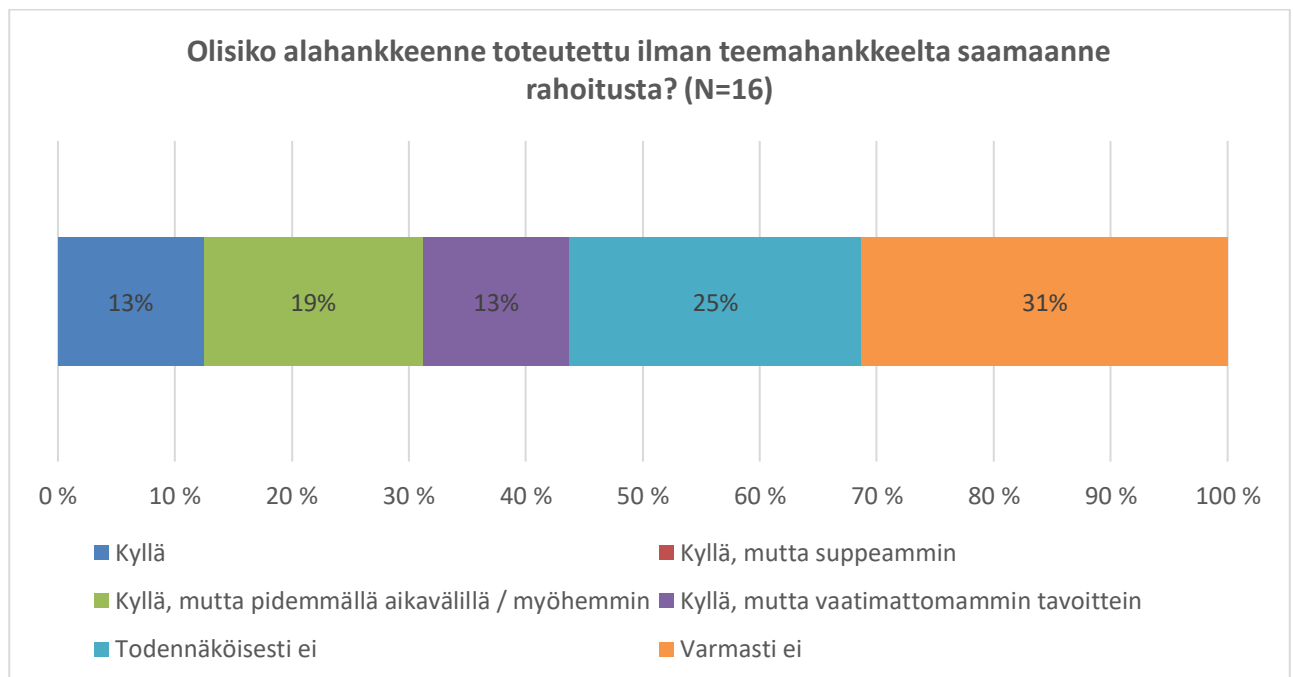

Teemahankkeiden kysely

Kuva 18. Lähteet, joista hakijat olivat kuulleet teemahankkeista. (Teemahankkeiden kysely)

Kuva 19. Rahoituksen vaikutus alahankkeen toteutumiseen. (Teemahankkeiden kysely)

Kuva 20. Teemahankkeita koskevia väittämiä. (Teemahankkeiden kysely)

